

LA CONSTITUTION
FRANÇAISE

Présentée au Roi *par l'Assemblée Nationale le 3. Septembre 1791. & acceptée par Sa Majesté 13. du même mois.*

KONSTYTUCYA
FRANCUZKA

Podana Krolowi *przez Zgromadzenie Narodowe dnia 3. Września 1791, a przyięta od Nayiaśnieyszego Króla Jmci dnia 13. tegoż Miesiąca.*

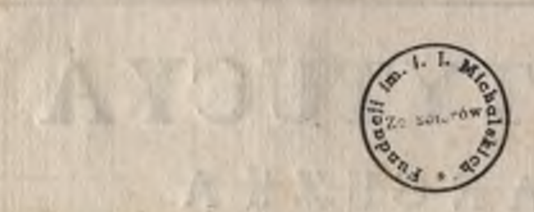

---

w WARSZAWIE 1791.

w Drukarni Uprzywileiowaney *Piotra Zawadzkiego.*

Fundacji im. J. I. Michalskich
Ze zbiorów

LA CONSTITUTION
FRANÇAISE.

DECLARATION
Des Droits de l'Homme & du Citoyen.

Les Repréſentans du Peuple Français, conſtitués en Aſſemblée Nationale, conſidérant que l'ignorance, l'oubli ou le mépris des droits de l'Homme ſont les ſeules cauſes des malheurs publics & de la corruption des Gouvernemens, ont réſolu d'expoſer, dans une Déclaration ſolemnele, les droits naturels, inaliénables & ſacrés de l'Homme, afin que cette Déclaration, conſtamment préſente à tous les Membres du corps ſocial, leur rappelle ſans ceſſe leurs droits & leurs devoirs; afin que les actes du pouvoir législatif & ceux du pouvoir exécutif, pouvant être à chaque inſtant comparés avec le but de toute inſtitution politique, en ſoient plus reſpectés; afin que les réclamations des citoyens, fondées déſormais ſur des principes ſimples & inconteſtables, tournent toujours au maintien de la Conſtitution, & au bonheur de tous.

En conſéquence, l'Aſſemblée Nationale reconnoît & déclare, en préſence & ſous les auſpices de l'Etre Suprême, les droits ſuivans de l'Homme & du Citoyen:

KONSTYTUCYA
FRANCUZKA.

DEKLARACYA
Praw Człowieka i Obywatela.

Gdy Reprezentanci ludu Francuzkiego zebrani w Zgromadzenie Narodowe zważyli, iż niewiadomość, zapomnienie, albo zaniedbanie praw człowieka, ſą iedyną przyczyną nieſzczęścia powſzechnego i zepſucia rządów; przeto uchwalili w uroczyſtey deklaracyi, przyrodzone, niezmienne i Swięte Prawa człowieka wyłożyć i ogłoſić, na to; ażeby wſzyſtkie członki ciała ſpołecznego, tę deklaracyą nieuſtannie przed oczami miały, i ta im zawſze ich Prawa i ich powinności przypominała; ażeby czynności władzy Prawodawczey i wſzelkiey władzy Wykonywaiącey, mogąc bydź w każdym razie porównane z celem wſzelkiey inſtytucyi politycznej, tym więcey ſzanowane były; ażeby żądania Obywatelów odtąd zaſadzone na prawidłach iaſnych i nieprzecznych, ściągały ſię zawſze do utrzymania Konſtytucyi, i do ſzczęśliwości wſzyſtkich.

Zaczym Zgromadzenie Narodowe uznaie i oświadcza w przytomności i pod opieką naywyżſzego ieſteſtwa, naſtempuiące Prawa Człowieka i Obywatela.

ARTICLE PREMIER.

Les hommes naiſſent & demeurent libres & égaux en droits. Les diſtinctions ſociales ne peuvent être fondées que ſur l'utilité commune.

II.

Le but de toute aſſociation politique eſt la conſervation des droits naturels & impreſcriptibles de l'Homme. Ces droits ſont la liberté, la propriété, la ſûreté, & la réſiſtance à l'oppreſſion.

III.

Le principe de toute Souveraineté réſide eſſentiellement dans la Nation. Nul corps, nul individu ne peut exercer d'autorité qui n'en émane expreſſément.

IV.

La liberté conſiſte à pouvoir faire tout ce qui ne nuit pas à autrui: ainſi l'exercice des droits naturels de chaque homme n'a de bornes que celles qui aſſurent aux autres membres de la Société la jouiſſance de ces mêmes droits. Ces bornes ne peuvent être déterminées que par la Loi.

V.

La Loi n'a le droit de défendre que les actions nuiſibles à la Société. Tout ce qui n'eſt pas défendu par la Loi ne peut être empêché, & nul ne peut être contraint à faire ce qu'elle n'ordonne pas.

VI.

La Loi eſt l'expreſſion de la volonté générale. Tous les citoyens ont droit de

ARTYKUŁ I.

Ludzie rodzą ſię i ſą wolnemi i równemi w Prawach; różnice ſpołeczne nie mogą bydź zaſadzone, iak tylko na użyteczności powſzechney.

II.

Celem wſzelkiego zgromadzenia politycznego, ieſt zachowanie Praw przyrodzonych, i nieodzownych człowieka; te Prawa ſą wolność, właſność, beśpieczeńſtwo, i opór przeciwko ucilkowi.

III.

Początek wſzelkiey zwierzchności znayduie ſię właściwie w Narodzie. Żadne ciało, żadna oſoba, nie może ſprawować władzy, którąby wyraźnie od niego nie pochodziła.

IV.

Wolność zaſadza ſię na tym, ażeby można czynić to wſzyſtko, co drugiemu nie ſzkodzi; więc ſprawowanie Praw przyrodzonych każdego człowieka, nie ma innych granic, iak tylko te, które zapewniaią innym członkom ſpołeczeńſtwa używanie tychże praw. Te granice nie mogą bydź oznaczone, iak tylko przez Prawo.

V.

Prawo ma tylko moc zakazywania uczynków ſzkodliwych ſpołeczeńſtwu. Wſzyſtko co nie ieſt zakazane Prawem, nie może bydź zabraniane, i nikt nie może bydź przymuſzonym uczynić to, czego Prawo nie rozkazuie.

VI.

Prawo, ieſt wyrażeniem woli powſzechney; wſzyſcy Obywatele mogą oſobiście,

concourir personnellement, ou par leurs Représentans, à sa formation. Elle doit être la même pour tous, soit qu'elle protége, soit qu'elle punisse. Tous les citoyens étant égaux à ses yeux, sont également admissibles à toutes dignités, places & emplois publics, selon leur capacité, & sans autre distinction que celle de leurs vertus & de leurs talens.

lub przez swoich Reprezentantów przykładać się do iego ułożenia. Powinno bydź iednakowe dla wszystkich, bądź w daniu opieki, bądź w karaniu. Wszyscy obywatele będąc równemi przed Prawem, są rówuie zdatnemi do wszelkich godności, Urzędów i funkcyi publicznych, podług ich zdolności, i bez inney różnicy, iak ich cnot, i ich talentów.

VII.

Nul homme ne peut être accusé, arrêté, ni détenu que dans les cas déterminés par la Loi, & selon les formes qu'elle a prescrites. Ceux qui sollicitent, expédient, exécutent ou font exécuter des ordres arbitraires, doivent être punis; mais tout citoyen appelé ou saisi en vertu de la Loi, doit obéir à l'instant: il se rend coupable par la résistance.

VII.

Żaden człowiek nie może bydź oskarżonym, przytrzymanym, ani więzionym, iak tylko w przypadkach oznaczonych przez Prawo; i podług formalności w nim przepisanych. Ci, którzy wzywaią, wydaią, wykonywaią, lub do wykonania podaią, rozkazy samowładne, karanemi bydź maią, ale każdy obywatel powołany lub imany z mocy Prawa, winien bydź nieodwłocznie posłusznym: stanie się winnym przez opor.

VIII

La Loi ne doit établir que des peines strictement & évidemment nécessaires, & nul ne peut être puni qu'en vertu d'une loi établie & promulguée antérieurement au délit, & légalement appliquée.

VIII.

Prawo powinno tylko takie kary stanowić, które są koniecznie i oczewiście potrzebne, i nikt karanym bydź nie może, iak tylko z mocy Prawa przed wykroczeniem ustanowionego, i ogłoszonego, a prawnie przystosowanego.

IX.

Tout homme étant présumé innocent jusqu'à ce qu'il ait été déclaré coupable, s'il est jugé indispensable de l'arrêter, toute rigueur qui ne seroit pas nécessaire pour s'assurer de sa personne, doit être sévèrement réprimée par la Loi.

IX.

Gdy każdy człowiek iest mniemany za niewinnego, póki winnym uznany nie będzie, przeto ieżeli koniecznie zatrzymanym bydź musi, wszelka surowość, któraby nie była potrzebną dla zapewnienia się względem osoby iego, ma bydź ściśle zakazana przez Prawo.

X.

Nul ne doit être inquiété pour ſes opinions, même religieuſes, pourvu que leur manifeſtation ne trouble pas l'ordre public établi par la Loi.

XI.

La libre communication des penſées & des opinions eſt un des droits les plus précieux de l'Homme: tout citoyen peut donc parler, écrire, imprimer librement, ſauf à répondre de l'abus de cette liberté dans les cas déterminés par la Loi.

XII.

La garantie des droits de l'Homme & du Citoyen néceſſite une force publique: cette force eſt donc inſtituée pour l'avantage de tous, & non pour l'utilité particulière de ceux auxquels elle eſt confiée.

XIII.

Pour l'entretien de la force publique, & pour les dépenſes d'adminiſtration, une contribution commune eſt indiſpenſable: elle doit être également répartie entre tous les citoyens, en raiſon de leurs facultés.

XIV.

Tous les citoyens ont le droit de conſtater, par eux-mêmes ou par leurs Repréſentans, la néceſſité de la contribution publique, de la conſentir librement, d'en ſuivre l'emploi, & d'en déterminer la quotité, l'aſſiette, le recouvrement & la durée.

XV.

La Société a le droit de demander compte à tout Agent public de ſon adminiſtration.

X.

Nikt nie ma bydź napaſtowany za opiniie ſwoie, nawet Duchowne, byleby ich okazywanie nie naruſzało porządku publicznego uſtanowionego przez Prawo.

XI.

Wolne oświadczanie myśli i opinii, ieſt iednym z Praw nayſzacownieyſzych człowieka, każdy więc obywatel może wolnie mówić, piſać, i drukować, pod odpowiedzią za nadużycie tey wolności w przypadkach oznaczonych przez Prawo.

XII

Zaręczenie Praw człowieka i Obywatela, wyciąga ſiły publiczney; ta ſiła więc ieſt uſtanowiona dla dobra wſzyſtkich, a nie dla pożytku poiedynczego tych, którym ieſt powierzona.

XIII.

Dla utrzymania ſiły publiczney, i dla wydatków adminiſtracyi ſkładka powſzechna ieſt koniecznie potrzebna; ta powinna bydź rozłożona równo na wſzyſtkich Obywatelów w proporcyi ich maiątków.

XIV.

Każdy Obywatel ma Prawo zapewnić ſię przez ſiebie lub przez ſwoich Reprezentantów, o potrzebie ſkładki powſzechney; na tę wolnie zezwolić, użycia iey pilnować, i uſtanowić iey wielość, rozłożenie, wybranie, i trwałość.

XV.

Społeczeńſtwo ma Prawo żądać od wſzelkiego urzędnika publicznego, rachunku z jego adminiſtracyi.

XVI.

Toute Société dans laquelle la garantie des Droits n'eſt pas aſſurée, ni la ſéparation des Pouvoirs déterminée, n'a point de Conſtitution.

XVII.

La propriété étant un droit inviolable & ſacré, nul ne peut en être privé, ſi ce n'eſt lorſque la néceſſité publique, légalement conſtatée, l'exige évidemment, & ſous la condition d'une juſte & préalable indemnité.

L'aſſemblée Nationale, voulant établir la Conſtitution Françoiſe ſur les principes qu'elle vient de reconnoître & de déclarer, abolit irrévocablement les inſtitutions qui bleſſoient la liberté & l'égalité des droits.

Il n'y a plus ni Nobleſſe, ni Pairie, ni diſtinctions héréditaires, ni diſtinction d'Ordres, ni régime féodal, ni Juſtices patrimoniales, ni aucun des titres, dénominations & prérogatives qui en dérivoient, ni aucun Ordre de Chevalerie, ni aucune des corporations ou décorations pour leſquelles on exigeoit des preuves de nobleſſe, ou qui ſuppoſoient des diſtinctions de naiſſance, ni aucune autre ſupériorité que celle des fonctionnaires publics dans l'exercice de leurs fonctions.

Il n'y a plus ni vénalité ni hérédité d'aucun office public.

Il n'y a plus, pour aucune partie de la Nation, ni pour aucun individu, aucun privilége ni exception au droit commun de tous les Français,

XIV.

Wſzelkie ſpołeczeńſtwo, w którym zaręczenie Praw nie ieſt ubezpieczone, ani rozdział władz oznaczony, nie ma żadney Konſtytucyi.

XVII.

Gdy właſność ieſt Prawem nie zgwałconym i Swiętym, nikt iey pozbawionym bydź nie może, chyba gdy potrzeba powſzechna prawnie uznana, oczewiście tego wyciąga, pod warunkiem ſprawiedliwego i poprzedniczego nadgrodzenia.

Gdy Zgromadzenie Narodowe chce założyć Konſtytucyą na zaſadach, które dopiero ogłoſiło i oświadczyło; przeto znoſi nieodwłocznie wſzelkie rozrządzenia, przez któreby wolność i równość Praw naruſzone były.

Nie będzie odtąd żadnego Szlachectwa, żadnych Parów (pairs) żadnych różnic dziedzicznych, ani różnic ſtanów, żadnych lenności, żaduych Juryzdykcyi patrymonialnych, żadnych innych Praw, Tytułów, i Przywileiów, z nich pochodzących, żadnych Zakonów Rycerſkich, korporacyi lub dekoracyi, które dowodów Szlachectwa wyciągaią, żadnego zwierzchnictwa, prócz Urzędników Publicznych w wykonaniu ich czynności.

Zaden Urząd Publiczny nie może bydź odtąd kupionym, ani dziedzicznym.

Nie maſz odtąd dla żadney części Narodu, ani dla żadney oſoby ſzczególney, ża-

Il n'y a plus ni jurandes, ni corporations de professions, arts & métiers.

La Loi ne reconnoît plus ni voeux religieux, ni aucun autre engagement qui feroit contraire aux droits naturels, ou à la Constitution.

TITRE PREMIER.

Dispositions fondamentales garanties par la Constitution.

La Constitution garantit, comme droits naturels & civils :

1o. Que tous les citoyens sont admissibles aux places & emplois, sans autre distinction que celle des vertus & des talens ;

2o. Que toutes les contributions seront réparties entre tous les citoyens, également, en proportion de leurs facultés ;

3o. Que les mêmes délits seront punis des mêmes peines, sans aucune distinction des personnes.

La Constitution garantit pareillement, comme droits naturels & civils :

La liberté à tout homme d'aller, de rester, de partir, sans pouvoir être arrêté, ni détenu, que selon les formes déterminées par la Constitution ;

La liberté à tout homme de parler, d'écrire, d'imprimer & publier ses pensées, sans que les écrits puissent être soumis à aucune censure ni inspection avant leur publication, & d'exercer le culte religieux auquel il est attaché ;

La liberté aux citoyens de s'assembler paisiblement & sans armes, en satisfaisant aux lois de police ;

La

dnego Przywileiu lub wyłączenia od Praw wspólnych wszystkim Francuzom.

Nie masz żadnych cechów, żadnych korporacyi w professyach, kunsztach i rzemiosłach.

Prawo nie uznaie odtąd żadnych ślubów Duchownych, ani żadnych innych obowiązków, któreby Prawom przyrodzonym, albo Konstytucyi przeciwnemi były,

TYTUŁ PIERWSZY.

Zasady gruntowe i zaręczone przez Konstytucyą.

Konstytucya zaręcza, za przyrodzone i Obywatelskie Prawa :

1mo. Iż wszyscy Obywatele zdolnemi są do Urzędów i usług, bez żadnęy inney prócz cnot i talentów różnicy.

2do Iż wszelkie kontrybucye między Obywatelów równo, i w proporcyą ich maiątków rozłożone będą.

3tio. Iż na iednakowe występki, iednakowe kary wymierzone będą, bez Osób różnicy.

Konstytucya także zaręcza za przyrodzone i Obywatelskie Prawa, każdemu człowiekowi wolność iść, iechać, zostać, bez zatrzymania, oskarżania lub więzienia, wyiąwszy przypadki oznaczone przez Prawo, i podług formalności w nim przepisanych.

Każdemu człowiekowi wolność mówić, pisać, myśli swoie drukować, i tę wiarę wyznawać w którey zostaie.

Obywatelom wolność zgromadzać się spokoynie i bez broni, stosuiąc się do Praw policyinych,

Wol-

La liberté d'adreſſer aux autorités conſtituées des pétitions ſignées individuellement.

Le Pouvoir légiſlatif ne pourra faire aucunes lois qui portent atteinte & mettent obſtacle à l'exercice des droits naturels & civils conſignés dans le préſent titre & garantis par la Conſtitution: mais comme la liberté ne conſiſte qu'à pouvoir faire tout ce qui ne nuit ni aux droits d'autrui ni à la ſûreté publique, la Loi peut établir des peines contre les actes qui, attaquant ou la ſûreté publique ou les droits d'autrui, ſeroient nuiſibles à la Société.

La Conſtitution garantit l'inviolabilité des propriétés, ou la juſte & préalable indemnité de celles dont la néceſſité publique, légalement conſtatée, exigeroit le ſacrifice.

Les biens deſtinés aux dépenſes du culte & à tous ſervices d'utilité publique, appartiennent à la Nation. & ſont. dans tous les temps, à ſa diſpoſition.

La Conſtitution garantit les aliénations qui ont été ou qui ſeront faites ſuivant les formes établies par la Loi.

Les Citoyens ont le droit d'élire ou choiſir les Miniſtres de leurs cultes.

Il ſera créé & organiſé un établiſſement général de *Secours publics*, pour élever les enfans abandonnés, ſoulager les pauvres infirmes, & fournir du travail aux pauvres valides qui n'auroient pas pu s'en procurer.

Il ſera créé & organiſé une *Instruction publique*, commune à tous les citoyens, gratuite à l'égard des parties d'enſeignement indiſpenſables pour tous les hommes, & dont les établiſſemens ſeront diſtribués gra-

Wolność podawania władzom uſtanowionym memoryałów, podpiſanych przez iednę oſobę.

Władza prawodawcza nie będzie mogła ſtanowić praw żadnych, któreby ubliżały lub przeſzkadzały wykonywaniu praw przyrodzonych i cywilnych zawartych pod tym tytułem, i zawarowanych przez Konſtytucyą: a że wolność na tym ſzczególnie zależy, ażeby to czynić, co ani prawom drugiego, ani publicznemu beſpieczeńſtwu nie ieſt ſzkodliwe; przeto prawo może naznaczyć kary przeciwko tym uczynkom, które bezpieczeńſtwo publiczne, albo prawo drugiego naruſzaią, a zatym uſzczerbek ſpołeczeńſtwu przynieść mogą.

Konſtytucya zaręcza nienaruſzenie własności, albo ſprawiedliwe i poprzednicze nadgrodzenie oney, gdy potrzeba publiczna prawnie okazana, żądać iey będzie ofiary.

Dobra, które dawniey naznaczone były na uſługi powſzechnego użytku, należą do Narodu; te zaś, które przywiązane były do wydatków Boſkiey uſługi, należą do rozrządzenia Narodu.

Konſtytucya zaręcza alienacye poczynione, lub uczynić ſię maiące podług ſpoſobu prawem przepiſanego.

Obywatele maią prawo obierania i wyznaczania Miniſtrów ſwych obrządków.

Będzie uſtanowione i urządzone *publiczne wſparcie* dla wychowania ſierot, dla ubogich chorych i dla innych ubogich niemaiących roboty.

Będzie uſtanowione i urządzone *wychowanie publiczne*, dla wſzyſtkich obywatelów zarówno, i bez koſztu, za te nauki,

duellement, dans un rapport combiné avec la division du Royaume.

Il sera établi des fêtes nationales pour conserver le souvenir de la Révolution Française, entreteneir la fraternité entre les Citoyens, & les attacher à la Patrie & aux Lois.

Il sera fait un Code de lois civiles communes à tout le Royaume.

które wszystkim ludziom koniecznie są potrzebne. Założenie onego ma bydź rozłożone stosownie do rozdziału Królestwa.

Naznaczone będą uroczystości Narodowe, dla uwiecznienia pamięci rewolucyi Francuzkiey, dla zachowania braterstwa między obywatelami, i przyzwyczaienia ich do Konstytucyi, oyczyzny i Praw.

Ułoży się Xięga Praw Cywilnych wspólnych dla całego Państwa.

TITRE II.

De la division du Royaume & de l'état des Citoyens.

Article Premier.

Le Royaume est un & indivisible: son territoire est distribué en quatre vingt trois départemens, chaque département en districts, chaque district en cantons.

II

Sont Citoyens français,

Ceux qui sont nés en France d'un père français;

Ceux qui, nés en France d'un père étranger, ont fixé leur résidence dans le Royaume;

Ceux qui: nés en pays étranger d'un père français, sont venus s'établir en France & ont prêté le serment civique;

Enfin ceux qui nés en pays étranger, & descendant, à quelque degré que ce soit, d'un Français ou d'une française expatriés pour cause de religion, viennent demeurer en France & prêtent le serment civique.

III.

Ceux qui, nés hors du Royaume de parens étrangers, résident en France, deviennent

TYTUŁ II.

O rozdziale Królestwa, i o stanie obywatelów.

Artykuł Pierwszy.

Francya rozdzielona będzie bez naruszenia swey iedności na 83. departamentów, każdy departament na powiaty, każdy powiat na kantony.

II.

Obywatelami Francuzkiemi są ci, którzy we Francyi z oyca Francuza urodzili się; którzy we Francyi z oyca cudzoziemca urodzili się, a mieszkanie swoie we Francyi założyli; którzy za granicą z oyca Francuza urodzili się, a do Francyi powrócili, w niey osiedli, i przysięgę Obywatelską wykonali; nakoniec ci, którzy zrodzeni za granicą, i pochodzący w iakimkolwiek bądź stopniu od Francuza lub Francuzki wyszłych z oyczyzny z przyczyny religii, do Francyi powrócą, w niey mieszkać będą, i przysięgę obywatelską wykonaią.

III.

Ludzie zrodzeni za granicą z obcych rodziców, a mieszkaiący we Francyi, staną się

Citoyens français après cinq ans de domicile continu dans le Royaume, s'ils y ont en outre acquis des immeubles ou épouſé une françaiſe, ou formé un établiſſement d'agriculture ou de commerce, & s'ils ont prêté le ſerment civique.

IV.

Le Pouvoir légiſlatif pourra, pour des conſidérations importantes, donner à un étranger un acte de naturaliſation, ſans autres conditions que de fixer ſon domicile en France, & d'y prêter le ſerment civique.

V.

Le ſerment civique eſt: *Je jure d'être fidèle à la Nation, à la Loi & au Roi, & de maintenir de tout mon pouvoir la Conſtitution du Royaume, décrétée par l'Aſſemblée Nationale Conſtituante aux années* 1789, 1890, & 1791.

VI.

La qualité de Citoyen français ſe perd,

1°. Par la naturaliſation en pays étranger;

2°. Par la condamnation aux peines qui emportent la dégradation civique, tant que le condamné n'eſt pas réhabilité;

3°. Par un jugement de contumace, tant que le jugement n'eſt pas anéanti;

4°. par l'affiliation à tout Ordre de Chevalerie étrangère ou à toute corporation étrangère qui ſuppoſeroit, ſoit des preuves de nobleſſe, ſoit des diſtinctions de naiſſance, ou qui exigeroit des vœux religieux.

VII.

La Loi ne conſidére le mariage que comme contrat civil.

po nieprzerwanym przez 5. lat w Króleſtwie zamieſzkaniu, Obywatelami Francuzkiemi, ieżeli nadto przyſpoſobią ſobie dobra nieruchome, albo z Francuzką ſię ożenią, albo handel założą, i przyſięgę obywatelſką wykonaią.

IV.

Władza prawodawcza może z ważnych powodów, nadać cudzoziemcowi prawo naturalizacyi, z warunkiem atoli, ażeby mieſzkanie ſwoie we Francyi założył, i przyſięgę Obywatelſką wykonał.

V.

Przyſięga Obywatelſka ieſt taka: „Przy-„ſięgam wiernym bydź Narodowi, prawu, „i Królowi, a Konſtytucyą Króleſtwa przez „Zgromadzenie Narodowe w latach 1779. „1790. i 1791. uchwaloną, z całych ſił moich utrzymywać."

VI.

Tytuł Obywatela Francuzkiego utracony będzie:

1mo. Przez naturalizacyą w obcym Kraiu.

2do. Przez ſkazanie na karę, która za ſobą ciągnie degradacyą Obywatelſką, póty póki oſądzony, do czci przywroconym nie zoſtanie.

3tio. Przez wyrok ſądowy zaoczny, póki ten podnieſionym nie będzie.

4to. Przez wpiſanie ſię do zakonu lub korporacyi obcey, wyciągaiącey dowodów ſzlachectwa, albo różnicy urodzenia, lub wymagaiącey ślubów zakonnych.

VII.

Prawo uważa ſzczegulnie Małżeńſtwo, iako umowę Cywilną.

Le Pouvoir législatif établira pour tous les habitans, sans distinction, le mode par lequel les naissances, mariages & décès seront constatés; & il désignera les Officiers publics qui en recevront & conserveront les actes.

VIII.

Les Citoyens français, considérés sous le rapport des relations locales, qui naissent de leur réunion dans les villes & dans de certains arrondissemens du territoire des campagnes, forment les *Communes.*

Le Pouvoir législatif pourra fixer l'etendue de l'arrondissement de chaque Commune.

IX.

Les citoyens qui composent chaque Commune, ont le droit d'élire à temps, suivant les formes déterminées par la Loi, ceux d'entr'eux qui, sous le titre d'*Officiers municipaux*, sont chargés de gérer les affaires particulières de la Commune.

Il pourra être délégué aux Officiers municipaux quelques fonctions relatives à l'intérêt général de l'Etat.

X.

Les régles que les Officiers municipaux seront tenus de suivre dans l'exercice, tant des fonctions municipales, que de celles qui leur auront été déléguées pour l'intérêt général, seront fixées par les Lois.

Władza prawodawcza ustanowi dla wszystkich Obywateli bez różnicy sposob, którym urodzenie, Małżeństwa i śmierć zaświadczone będą, i wyznaczy Urzędników publicznych, którzy ie do akt przyimować i one zachowywać będą.

VIII.

Obywatele Francuzcy uważani w stosunkach mieyscowych, które wynikaią z ich połączenia w miastach, i w pewnych okręgach ziemi w kraiu, stanowią Gminy.

Ciało prawodawcze może oznaczyć rozciągłość okręgu każdego Gminu.

IX.

Obywatele każdego Gminu maią Prawo wybrać z pomiędzy siebie na czas pewny podług formalności opisanych Prawem, tych, którzy pod tytułem Urzędników municypalnych maią zlecenie zarządzać szczegulnemi interessami Gminu.

Tym Urzędnikom municypalnym mogą bydź powierzone niektòre czynności ściągaiące się do powszechnego dobra kraiu.

X.

Prawidła, podług których Urzędnicy municypalni w wykonywaniu czynności municypalnych, i w powierzonych sobie interessach dla pospolitego dobra, sprawować się maią, są oznaczone przez Prawo.

TITRE III.

Des Pouvoirs publics.

Article Premier.

La Souveraineté eſt une, indiviſible, inaliénable & impreſcriptible. Elle appartient à la Nation; aucune ſection du Peuple, ni aucun individu, ne peut s'en attribuer l'exercice.

II.

La Nation, de qui ſeule émanent tous les pouvoirs, ne peut les exercer que par délégation.

La Conſtitution françaiſe eſt repréſentative: les repréſentans ſont le Corps législatif & le Roi.

III.

Le Pouvoir législatif eſt délégué à une Aſſemblée Nationale compoſée de repréſentans temporaires, librement élus par le Peuple, pour être exercé par elle, avec la ſanction du Roi, de la maniére qui ſera déterminée ci-après.

IV.

Le gouvernement eſt monarchique; le Pouvoir exécutif eſt délégué au Roi, pour être exercé ſous ſon autorité, par des miniſtres & autres agens reſponſables, de la manière qui ſera déterminée ci après.

V.

Le Pouvoir judiciaire eſt délégué à des juges élus à temps par le Peuple.

TYTUŁ III.

O władzach publicznych:

Artykuł Pierwszy.

Samowładność ieſt iedna, nierozdzielna i do całego narodu należy, żadna część ludu nie może ſobie ſprawowania iey przywłaſzczać.

II.

Narod, od którego ſamego wſzelkie wypływaią władze, nie może ich ſprawować, iak tylko przez zlecenia.

Konſtytucya Francuzka ieſt reprezentacyina; reprezentantami ſą: ciało prawodawczę i Król.

III.

Władza prawodawcza, nadana ieſt Zgromadzeniu Narodowemu, złożonemu z reprezentantów doczeſnych, wolnie od ludu obranych, aby przez nich taż władza, ſankcyą Królewſką utwierdzona, ſprawowaną była, w ſposób niżey opiſany.

IV.

Kſztałt rządu ieſt monarchiczny; władza wykonawcza oddana ieſt Królowi, aby pod zwierzchnością iego była ſprawowana przez Miniſtrów i innych Urzędników, w odpowiedzialności będących, a to w ſpoſobie niżey opiſać ſię maiącym.

V.

Władza ſądownicza, powierzona ieſt ſędziom, na pewny czas od ludu obranym.

CHAPITRE PREMIER.

De l'Assemblée Nationale Législative.

ARTICLE PREMIER.

L'Assemblée Nationale formant le Corps législatif, est permanente, & n'est composée que d'une chambre.

II.

Elle sera formée tous les deux ans par de nouvelles élections.

Chaque période de deux années formera une legislature.

III.

Les dispositions de l'article précédent n'auront pas lieu à l'égard du prochain Corps législatif, dont les pouvoirs cesseront le dernier jour d'Avril 1793.

IV.

Le renouvellement du Corps législatif se fera de plein droit.

V.

Le Corps législatif ne pourra être dissous par le Roi.

SECTION PREMIER.

Nombre des Représentans, Basses de la représentation.

ARTICLE PREMIER.

Le nombre des représentans au Corps législatif est de sept cent quarante cinq, à raison des quatre vingt-trois départemens dont le Royaume est composé, & indépendamment de ceux qui pourroient être accordés aux Colonies.

ROZDZIAŁ I.

O Zgromadzeniu Narodowym Prawodawczym.

ARTYKUŁ PIERWSZY.

Zgromadzenie Narodowe, składaiące ciało prawodawcze, iest nieustaiące, i z iedney tylko iżby złożone.

II.

To Zgromadzenie, będzie co dwa lata odnawiać się przez nowy wybor.

Każdy przeciąg dwóch lat, będzie kresem nowego prawodawstwa.

III.

Rozrządzenia poprzedzaiącego artykułu nie będą miały mieysca względem następuiącego ciała prawodawczego, którego władza dnia ostatniego kwietnia 1793. kończyć się będzie.

IV.

Każde odnowienie ciała prawodawczego, dziać się będzie w zupełney władzy z Prawa.

V.

Król nie będzie mógł rozsuć ciała prawodawczego.

CZĘŚĆ PIERWSZA.

Liczba Reprezentantów. Zasady Reprezentacyi.

ARTYKUŁ PIERWSZY.

Liczba Reprezentantów ciała prawodawczego, iest osób 745. stosownie do 83. Departamentów, na które Królestwo iest podzielone; nie rachuiąc tych, które osadom dozwolone bydź mogą.

II.

Les repréſentans ſeront diſtribués entre les quatre-vingt trois départmens. ſelon les trois proportions du territoire, de la contribution directe.

III,

Des ſept cent quarante cinq repréſentans, deux cent quarante ſept ſont attachés au territoire. Chaque département en nommera trois, à l'exception du Département de Paris, qui n'en nommera qu'un.

IV-

Deux cent quarante-neuf répreſentans ſont attribués à la population.

La maſſe totale de la population active du Royaume eſt diviſée en deux cent quarante neuf parts, & chaque département nomme autant de députés qu'il a de parts de population.

V.

Deux cent quarante neuf repréſentans ſont attachés à la contribution directe

La ſomme totale de la contribution directe du Royaume eſt de même diviſée en deux cent quarante neuf parts, & chaque département nomme autant de députés qu'il paye de parts de contribution.

SECTION II-

Aſſemblées primaires. Nomination des électeurs.

ARTICLE PREMIER.

Pour former l'Aſſemblée nationale législative, les citoyens actifs ſe réuniront tous

II.

Reprezentanci, będą rozłożeni między 83. Departamenta w troiakim ſtoſunku, to ieſt: co do gruntu, ludności, i podatku ziemiańſkiego.

III.

Z ſiedemſet czterdzieſtu pięciu Reprezentantów, 247. wybierani będą z gruntu, po 3. z każdego Departamentu, wyiąwſzy Departament Paryzki, który ze ſwego gruntu iednego tylko poſła wyſyłać będzie.

IV.

Dwieście czterdzieści dziewięć Reprezentantów, będą obierani w miarę ludności.

Cała maſſa ludności czynnych obywatelów Króleſtwa, rozdzielona ieſt na 249. części, a każdy Departament, tyle obierze poſłów, ile zawiera w ſobie części tey ludności.

V.

Dwieście czterdzieści dziewięć Reprezentantów, obierani będą w miarę podatku ziemiańſkiego.

Ogul takowego podatku w Państwie, rozdzielony ieſt podobnież na dwieście czterdzieści dziewięć części, a każdy Departament wyſzle tyle poſłow, ile części podatku tego opłaca.

CZĘŚĆ II.

Pierwſze zgromadzenie ludu. Wybor Elektorów.

ARTYKUŁ PIERWSZY.

W czaſie utworu nowego prawodawczego Zgromadzenia Narodowego, wſzyſcy

les deux ans en aſſemblées primaires dans les villes & dans les cantons.

Les Aſſemblées primaires ſe formeront de plein droit le ſecond Dimanche de Mars, ſi elles n'ont pas été convoquées plus tôt par les Fonctionnaires publics déterminés par la Loi.

II.

Pour être citoyen actif, il faut.

Etre né ou devenu Français;

Etre âgé de 25 ans accomplis;

Etre domicilié dans la ville ou dans le canton depuis le temps déterminé par la Loi;

Payer, dans un lieu quelconque du Royame, une contribution directe au moins égale à la valeur de trois journées de travail, & en reprèſenter la quittance;

N'être pas dans un état de domeſticité, c'eſt à dire, de ſerviteur à gages;

Etre inſcrit dans la municipalité de ſon domicile, au rôle des gardes nationales;

Avoir prêté le ſerment civique.

III.

Tous les ſix ans, le Corps législatif fixera le *minimum* & le *maximum* de la valeur de la journée de travail, & les Adminiſtrateurs des départemens en feront la détermination locale pour chaque diſtrict.

IV.

Nul ne pourra exercer les droits de citoyen actif dans plus d'un endroit, ni ſe faire repréſenter par un autre.

V.

czynni Obywatele każdego miaſta i kantonu, zbiorą ſię na pierwſze zgromadzenia ſwoie.

Pierwſze Zgromadzenia formować ſię będą w zupełney z prawa władzy w drugą niedzielę mieſiąca marca, ieżeli pierwey ieſzcze nie będą zwołane przez Urzędników publicznych Prawem wyznaczonych.

II.

Zeby bydź czynnym Obywatelem, trzeba:

Bydź Francuzem, albo zoſtać Francuzem.

Mieć 25. lat ſkończonych;

Bydź w mieście lub w kantonie, od czaſu prawem wyznaczonego zamieſzkanym

Opłacać w któreykolwiek bądź części Państwa podatek ziemiańſki, wyrównywaiący przynaymniey robociźnie 3. dni, i kwit z opłacenia iego okazać.

W żadney ſłużbie prywatney za zapłatą nie zoſtawać.

Bydź u municypalności ſwego zamieſzkania, wpiſanym w liſtę Gwardyi Narodowych.

Przyſięgę Obywatelſką wykonać.

III.

Po każdym wyiściu lat ſześciu ciało prawodawcze oznaczy nayniżſzą i naywyżſzą (*minimum & maximum*) kwotę wartości robocizny dnia iednego; adminiſtratorowie zaś każdego Departamentu, zrobią iey rozkład mieyſcowy w każdym powiecie.

IV.

Nikt nie będzie mogł używać, Praw czynnego Obywatela, więcey iak w iednym mieyſcu, ani ſiebie reprezentować przez drugą oſobę.

V.

V.

Sont exclus de l'exercice des droits de citoyen actif,

Ceux qui sont en état d'accusation;

Ceux qui, aprés avoir été constitués en état de faillite ou d'insolvabilité, prouvé par pièces authentiques, ne rapportent pas un acquit général de leurs créanciers.

VI.

Les Assemblées primaires nommeront des électeurs en proportion du nombre des citoyens actifs domiciliés dans la ville ou le canton.

Il sera nommé un électeur à raison de cent citoyens actifs présens, ou non, à l'Assemblée.

Il en sera nommé deux depuis 151. jusqu'à 250, & ainsi de suite.

VII.

Nul ne pourra être nommé électeur, s'il ne réunit aux conditions nécessaires pour être citoyen actif; savoir:

Dans les villes au dessus de 6000. ames, celle d'être propriétaire ou usufruitier d'un bien évalué sur les rôles de contribution à un revenu égal à la valeur locale de deux cents journées de travail, ou d'être locataire d'une habitation évaluée sur les mêmes rôles à un revenu égal à la valeur de de cent cinquante journées de travail;

Dans les villes au-dessous de six mille ames, celle d'être propriétaire ou usufruitier d'un bien évalué sur les rôles de contribution à un revenu égal à la valeur locale de cent cinquante journées de travail, ou d'être locataire d'une habitation évaluée

V.

Od użycia praw czynnego obywatela, odsunięci są: ci, którzy pod iakim zarzutem zostaią; albo ci, którzy maiąc dowiedzione sobie bankructwo, i niezapłacenie długów, nie okażą kwitu ogólnego od wierzycielów swoich.

VI.

Zgromadzenia pierwsze, wybiorą elektorów w pomiar liczby czynnych obywatelów, osiadłych w mieście, albo w kantonie.

Z liczby 100. przytomnych lub nieprzytomnych czynnych obywatelów, ieden elektor obrany będzie; z liczby 151. aż do 250. obywatelów, będzie wybranych dwóch elektorów, i tak daley.

VII.

Nikt Elektorem zostać nie może, ieżeli do warunków potrzebnych, aby bydź czynnym obywatelem, nie łączy następuiących to iest:

Gdy w miastach przeszło 6000. Dusz maiących, iest właścicielem lub ciągnie dochod z dobr ocenionych na Taryffie podatkowey do dochodu wyrównywaiącego wartości mieyscowey dwieście dni naiemney robocizny, lub naiął mieszkanie ocenione na teyże Taryffie do dochodu wyrównywaiącego sto piędziesiąt dni naiemney roboty:

Gdy w miastach mniey niż sto Dusz maiących iest właścicielem, lub ciągnie dochod z dobr ocenionych na Taryffie podatków do dochodu wyrównywaiącego warto-

ſur les mêmes rôles à un revenu égal à la valeur de cent journées de travail :

Et dans les campagnes, celle d'être propriétaire ou uſufruitier d'un bien évalué ſur les rôles de contribution à un revenu égal à la valeur locale de cent cinquante journées de travail, ou d'être fermier ou métayer de biens évalués ſur les mêmes rôles à la valeur de quatre cents journées de travail.

A l'égard de ceux qui ſeront en même temps propriétaires ou uſufruitiers d'une part, & locataires, fermiers ou métayers de l'autre, leurs facultés à ces divers titres ſeront cumulées juſqu'au taux néceſſaire pour établir leur éligibilité.

Section III.

Aſſemblées électorales. Nomination des Repréſentans.

Article Premier.

Les électeurs nommés en chaque département ſe réuniront pour élire le nombre des repréſentans dont la nomination ſera attribuée à leur département, & un nombre de ſuppléans égal au tiers de celui des repréſentans.

Les aſſemblées électorales ſe formeront de plein droit le dernier dimanche de mars, ſi elles n'ont pas été convoquées plus tôt par les fonctionnaires publics déterminés par la Loi.

ści mieyſcowey 150. dni naiemney roboty; albo naymuie mieſzkanie ocenione na teyże Taryſſie, do intraty równiaiącey ſię wartości 100 dni roboty naiemney, i gdy na wſi ieſt właścicielem, lub ciągnie dochod z dóbr ocenionych na Taryſſie podatków, do intraty wyrównywaiącey wartości mieyſcowey 150. dni roboty naiemney, albo ieſt dzierżawcą dóbr ocenionych na teyże Taryſſie do intraty wyrównywaiącey wartości 400. dni roboty naiemney.

Co do tych, którzy wraz będą właścicielami, lub ciągnącemi dochod, i naymuiącemi mieſzkania lub Dzierżawcami, wſzyſtkie te okoliczności ſzczególne co do różnych tych tytułów, razem zbierane będą, aż do depełnienia warunku potrzebnego do ich obieralności.

Część III.

Zgromadzenia Elektorów. Wybor Reprezentantów.

Artykuł Pierwszy.

Wybrani w każdym departamencie Elektorowie, zgromadzą ſię dla obrania reprezentantów w tey liczbie, iaka ich departamentowi ieſt zoſtawiona, tudzież zaſtępców, w trzeciey części do liczby reprezentantów.

Zgromadzenia Elektorów formować ſię będą z zupełney z prawa władzy w oſtatnią niedzielę mieſiąca marca, ieżeli prędzey nie będą zwołane przez Urzędników publicznych prawem wyznaczonych.

II.

Les repréſentans & les ſuppléans ſeront élus à la pluralité abſolue des ſuffrages, & ne pourront être choiſis que parmi les citoyens actifs du département.

III.

Tous les citoyens actifs, quel que ſoit leur état, profeſſion ou contribution, pourront être élus repréſentans de la Nation.

IV.

Seront néanmoins obligés d'opter, les miniſtres. & les autres agens du pouvoir exécutif révocables à volonté, les commiſſaires de la Tréſorerie Nationale, les percepteurs & receveurs des contributions directes, les prépoſés à la perception & aux régies des contributions indirectes & des domaines nationaux, & ceux qui, ſous quelque dénomination que ce ſoit, ſont attachés à des emplois de la maiſon militaire & civile du Roi.

Seront également tenus d'opter les adminiſtrateurs ſous-adminiſtrateurs, officiers municipaux, & commandans de gardes nationales.

V.

L'exercice des fonctions judiciaires ſera incompatible avec celle de Repréſentant de la Nation, pendant toute la durée de la Légiſlature

Les juges ſeront remplacés par leurs ſuppléans & le Roi pourvoira par des brevets de commiſſion au remplacement de ſes Commiſſaires auprès des tribunaux.

II.

Ci Reprezyntanci i zaſtępcy, będą wybierani zupełną większością głosow, i nie będą mogli bydź obieranemi, tylko z pomiędzy Obywatelów czynnych wydziału.

III.

Wszyſcy czynni obywatele, iakiegokolwiek bądź ſtanu, profeſſyi, i iakikolwiek opłacaiący podatek, mogą bydź obrani za Reprezentantów Narodu.

IV.

Wszelako naſtępuiące oſoby, obowiązane będą, wybierać ſobie iedno z tego dwoyga. to ieſt: albo zoſtać na ſwoich Urzędach, albo złożywszy one, podawać ſię do wyboru na reprezentantów Narodu.

Takiemi ſą: Miniſtrowie, i inni Urzędniny władzy wykonawczey podlegli zmianie od woli, Kommiſſarze Skarbu Narodowego, Poborcy i Exaktorowie Podatków ziemiańſkich, przełożeni nad wybieraniem i urządzeniem podatków pobocznych; nakoniec ci wszyſcy, którzy pod iakimkolwiek bądź nazwiſkiem przywiązani ſą do funkcyi nadwornych Królewſkich, woyſkowych lub cywilnych.

V.

Sprawowanie funkcyi ſądowniczych, nie będzie mogło ſię zgodzić z funkcyą Reprezentanta Narodu, przez cały przeciąg prawodawſtwa.

Sędziow mieyſca zaſtąpią ich zaſtępcy, a Król patentami Kommiſſarzy ſwoich do dopełnienia Trybunałow mianowac będzie.

VI.

Les membres du Corps législatif pourront être réélus à la législature suivante, & ne pourront l'étre ensuite qu'après l'intervalle d'une législature.

VII.

Les représentans nommés dans les départemens, ne seront pas représentans d'un département particulier, mais de la Nation entière; & il ne pourra leur être donné aucun mandat.

Section IV.

Tenue & régime des assemblées primaires & électorales.

Article Premier.

Les fonctions des assemblées primaires & électorales se bornent à élire; elles se sépareront aussitôt après les élections faites, & ne pourront se former de nouveau que lorsqu'elles seront convoquées, si ce n'est aux cas de l'article I. de la section II, & de l'article I. de la section III. ci dessus.

II.

Nul citoyen actif ne peut entrer ni donner son suffrage dans une assemblée, s'il est armé.

III.

La force armée ne pourra être introduite dans l'intérieur sans le vœu exprès de l'Assemblée, si ce n'est qu'on y commît des vio-

VI.

Członki ciała prawodawczego, będą mógły bydź wybrane do następuiącego prawodawstwa, ale nie prędzey, chyba znowu po upłynieniu lat dwóch.

VII.

Reprezentanci, wybrani po Departamentach, nie będą Reprezentantami w szczególności Departamentu swoiego, ale całego Narodu; a wolność ich zdań, nie będzie mógła bydź tamowaną żadnym nakazem.

Część IV.

Skład, i urządzenie Zgromadzeń pierwszych, i Elektoralnych.

Artykuł Pierwszy.

Czynności zgromadzeń pierwszych i zgromadzeń Elektoralnych, stosuią się tylko do wyboru; po odbytym wyborze maią się rozeyść natychmiast; i nie będą mogły na nowo zgromadzić się, aż póki zwołanemi nie zostaną, chyba w przypadku Artykułu I. Części II. i Artytykułu I. Części III. powyższych.

II.

Żaden Obywatel czynny, nie może znaydować się, ani kreskować na zgromadzeniu ieżli iest zbroynym.

III.

Siła zbroyna, nie będzie mogła bydź wprowadzoną wewnątrz, bez wyraźney woli Zgromadzenia, chyba tylko w przypadku

lences; auquel cas, l'ordre du préſident ſuſſira pour appeler la force publique.

IV.

Tous les deux ans il ſera dreſſé, dans chaque diſtrict, des liſtes, par cantons, des citoyens actifs, & la liſte de chaque canton y ſera publiée & affichée deux mois avant l'époque de l'aſſemblée primaire.

Les réclamations qui pourront avoir lieu, ſoit pour conteſter la qualité des citoyens employés ſur la liſte, ſoit de la part de ceux qui ſe prétendront omis injuſtement, ſeront portées aux tribunaux pour y être jugées ſommairement.

La liſte ſervira de règle pour l'admiſſion des citoyens dans la prochaine aſſemblée primaire, en tout ce qui n'aura pas été rectifié par des jugemens rendus avant la tenue de l'aſſemblée.

V.

Les aſſemblées électorales ont le droit de vérifier la qualité & les pouvoirs de ceux qui s'y préſenteront, & leurs déciſions ſeront exécutées proviſoirement, ſauf le jugement du Corps législatif lors de la vérification des pouvoirs des Députés.

VI.

Dans aucun cas & ſous aucun prétexte, le Roi, ni aucun des agens nommés par lui, ne pourront prendre connoiſſance des queſtions relatives à la régularité des convocations, à la tenue des aſſamblées, à la forme des élections, ni aux droits politiques des Citoyens; ſans préjudice des fonctions

popełnionych gwałtowności, a wtedy rozkaz Prezydenta, doſtatecznym będzie do ściągnienia ſiły publiczney.

IV.

Co dwa lata, w każdym powiecie, układać ſię będą przez kantony, liſty czynnych Obywatelów; a każdego kantonu liſta będzie zawieſzoną, i do wiadomości wſzyſtkich podaną, na dwa mieſiące przed otwarciem Zgromadzenia pierwſzego.

Wſzelkie zarzuty, bądź przeciw gatunkowi Obywatelów umieſzczonych na liście, bądź z ſtrony tych, którzy ſię nieſłuſznie opuſzczonemi uznaią, odeſłane będą do ſądów przyzwoitych po nieodwłoczne rozſądzenie.

Liſta ſłużyć będzie za prawidło do przypuſzczenia Obywatelów na naſtępuiące pierwſze zgromadzenie, w tym wſzyſtkim, co nie podpadnie rozſądzeniu ſądowemu, zapadłemu przed zbiorem Zgromadzenia.

V.

Zgromadzenia Elektoralne, maią prawo roztrząſać i uznawać ważność, i umocowanie wſzyſtkich przybywaiących na zgromadzenie: a wyrok ich ma bydź tymczaſowo dopełnianym, póki oſtateczna decyzya ciała prawodawczego, w czaſie poſelſkich Rugów nie naſtąpi.

VI.

W żadnym przypadku, i pód żadnym pozorem, nie będzie mógł Król, ani żaden z mianowanych od niego Urzędników, wdawać ſię w rozpoznanie ſporów zachodzących, co do regularności zwołania zgromadzeń, co do ich zbioru, co do kſztałtu Elekcyi, ani nawet co do praw politychnych

des Commiſſaires du Roi dans les cas déterminés par la loi, ou les queſtions relatives aux droits politiques des Citoyens doivent être portées dans les tribunaux.

obywatelſkich, bez uwłaczania urzędowaniu Kommiſſarzy Królewſkich w przypadkach prawem opiſanych, w których wątpliwości ściągaiące ſię do praw politycznych obywatelkich ułatwione bydź powinny w Trybunałach.

Section V.

Réunion des Repréſentans en Aſſemblée Nationale Législative.

Article Premier.

Les repréſentans ſe réuniront le premier lundi du mois de mai au lieu des ſéances de la derniére législature.

Część V.

O zeyściu ſię Reprezentantów w ſkład zgromadzenie Narodowego Prawodawczego.)

Artykuł Pierwszy.

Reprezentanci zbiorą ſię w pierwſzy poniedziałek mieſiąca maia, na mieyſce, w którym odprawiały ſię ſeſſye oſtatniego prawodawſtwa:

II.

Ils ſe formeront proviſoirement en aſſemblée ſous la préſidence du doyen d'age, pour vérifier les pouvoirs des repréſentans préſens.

II.

Seſſye tymczaſowo odprawować ſię będą na Rugach poſelſkich, pod prezydencyą nayſtarſzego męża wiekiem.

III.

Dés qu'ils ſeront au nombre de trois cent ſoixante-treize membres vérifiés, ils ſe conſtitueront ſous le titre *d'Aſſemblée Nationale législative*: elle nommera un Préſident, un vice Préſident & commencera l'exercice de ſes fonctions.

III.

Skoro tylko zbierze ſię liczba 373. Poſłów legalnych; tak natychmiaſt zbiór ten, weźmie imie Zgromadzenia Narodowego prawodawczego; obierze Prezydenta, Vice-Prezydenta, i Sekretarzow, i rozpocznie ſprawowanie ſwych powinności.

IV.

Pendant tout le cours du mois de mai, ſi le nombre des repréſentans préſens eſt au-deſſous de trois cent ſoixante treize, l'Aſſemblée ne pourra faire aucun acte legislatif.

Elle pourra prendre un arrêté pour enjoindre aux membres abſens de ſe rendre à leurs

IV.

Jeżeli w całym przeciągu mieſiąca maia, liczba Reprezentantów legalnych nie doydzie 373. tedy Zgromadzenie nie będzie mogło wykonać żadnego czynu prawodawczego.

Wſzakże może wydać Dekret nakazuiący członkom nie przytomnym, aby bez zwłoki

fonctions dans le délai de quinzaine au plus tard, à peine de 3000, livres d'amende, s'ils ne propoſent pas une excuſe qui ſoit jugée légitime par l'Aſſemblée.

V.

Au dernier jour de mai, quel que ſoit le nombre des membres préſens, ils ſe conſtitueront en Aſſemblée Nationale Législative.

VI.

Les repréſentans prononceront tous enſemble, au nom du Peuple Français, le ſerment de *vivre libres ou mourir*.

Ils prêteront enſuite individuellement le ſerment *de maintenir de tout leur pouvoir la Conſtitution du Royaume décrétée par l'Aſſemblée Nationale Conſtituante, aux années* 1789, 1790 *&* 1791; *de ne rien propoſer ni conſentir, dans le cours de la Législature, qui puiſſe y porter atteinte; & d'être en tout fidèles à la Nation, à la Loi & au Roi.*

VII.

Les Repréſentans de la Nation ſont inviolables: ils ne pourront être recherchés, accuſés ni jugés en aucun temps pour ce qu'ils auront dit, écrit, ou fait dans l'exercice de leurs fonctions de repréſentans.

VIII.

Ils pourront, pour fait criminel, être ſaiſis en flagrantdélit, ou en vertu d'un mandat d'arrêt, mais il en ſera donné avis, ſans délai, au Corps légisſatif; & la pourſuite ne pourra être continuée qu'aprés

naydaley w przeciągu dwóch tygodni, ſtawiły ſię na mieyſce urzędowania pod karą 3.000. liwrów, ieśliby na uſprawiedliwienie ſwoie nie okazały przyczyn uznanych za ſłuſzne przez ciało prawodawcze.

V.

Oſtatniego dnia maia, członki przytomne, w iakieykolwiek znaydować ſię będą liczbie, zmienią ſię w Zgromadzenie Narodowe prawodawcze:

VI.

Wſzyſcy razem Reprezentanci, w imie ludu Francuzkiego, wykonaią przyſięgę: *wolnie żyć, albo umierać.*

Każdy potym z oſobna wykona znowu przyſięgę = „iż Konſtytucyą Króleſtwa, „przez Zgromadzenie Narodowe w latach „1789. 1790. i 1791. uchwaloną, z całych „ſił utrzymywać będzie, i nic takiego w „całym ciągu prawodawſtwa nie wnieſie, „ani na nic nie zezwoli, coby iey ſkazę „zadać mogło; i że będzie we wſzyſtkim „wierny Narodowi, Prawu, i Królowi.

VII.

Oſoby Reprezentantów Narodu, ſą nietykalne, żadna z nich nie może podpadać indagacyom, ſkargom, i ſądowi w żadnym czaſie, za to, co w ciągu ſprawowania urzędu Reprezentanta, mówić, piſać, albo czynić będzie.

VIII.

Wſzakże, w wyſtępku kryminalnym, mogą bydź imani na gorącym uczynku, albo na mocy areſztownego wyroku; lecz w takim razie natychmiaſt ciało prawodawcze uwiadomnione bydź powinno; a popiera-

que le Corps législatif aura décidé qu'il y a lieu à accusation.

CHAPITRE II.

De la Royauté, de la Régence & des Ministres.

SECTION PREMIERE.

De la Royauté & du Roi.

ARTICLE PREMIER

La Royauté est indivisible, & déléguée héréditairement à la race régnante de mâle en mâle, par ordre de primogéniture, à l'exclusion perpétuelle des femmes & de leur descendance.

(Rien n'est préjugé sur l'effet des renontiations, dans la race actuellement régnante.)

II.

La personne du Roi est inviolable & sacrée; son seul titre est *Roi des Français*.

III,

Il n'y a point en France d'autorité supérieure à celle de la Loi. Le Roi ne régne que par elle, & ce n'est qu'au nom de la Loi qu'il peut exiger l'obéissance.

IV.

Le Roi, à son avénement au trône, ou dès qu'il aura atteint sa majorité, prétera à la Nation, en présence du Corps legislatif, le serment *d'être fidéle à la Nation & à la Loi, d'employer tout le pouvoir qui lui*

nie sprawy nie będzie daley czynione, aż póki ciało prawodawcze nie uzna, iż ma mieysce zaskarżenie.

ROZDZIAŁ II.

O dostoyności Królewskiey, Regencyi, i Ministrach.

CZĘŚĆ PIERWSZA.

O dostoyności Królewskiey, i Królu.

ARTYKUŁ PIERWSZY.

Dostoyność Królewska iest nierozdzielna, i oddana dziedzicznie linii panuiącey z płci męzkiey, a to porządkiem pierworodzeństwa, z wiecznym oddaleniem kobiet, i ich potomstwa.

(Nic nie iest uchwalono o przyszłych skutkach z renuncyacyow pokolenia teraz panuiącego.)

II.

Osoba Króla, iest nienaruszalną, i świętą; iedyny iego tytuł iest = *Król Francuzów*.

III.

Nie masz we Francyi, wyższey władzy, nad władzę prawa; Król nie rządzi, tylko przez prawo, i tylko w imie prawa domagać się może posłuszeństwa.

IV.

Król, przy wstąpieniu na tron, albo gdy wyidzie z małoletności, w obliczu ciała prawodawczego poprzysięże Narodowi: „ iako „ całey powierzoney sobie władzy użyie „ na utrzymanie Konstytucyi uchwaloney „ przez

lui est est délégué, à maintenir la Constitution décrétée par l'Assemblée Nationale Constituante, aux années 1789, 1790, *&* 1791, *& à faire exécuter les lois.*

Si le Corps législatif n'est pas assemblé, le Roi sera publier une proclamation, dans laquelle seront exprimés ce serment & la promesse de le réitérer aussitôt que le Corps législatif sera réuni.

V.

Si, un mois après l'invitation du Corps législatif, le Roi n'a pas prêté ce serment, ou si, après l'avoir prêté, il le rétracte, il sera censé avoir abdiqué la Royauté.

VI.

Si le Roi se met à la tête d'une armée & en dirige les forces contre la Nation, ou s'il ne s'oppose par un acte formel à une telle entreprise, qui s'exécuteroit en son nom, il sera censé avoir abdiqué la Royauté.

VII.

Si le Roi, étant sorti du Royaume, n'y rentroit pas après l'invitation qui lui en seroit faite par le Corps législatif, & dans le délai qui sera fixé par la Proclamation, lequel ne pourra être moindre de deux mois, il seroit censé avoir abdiqué la Royauté.

Le délai commencera à courir du jour où la Proclamation du Corps législatif aura été publiée dans le lieu de ses séances; & les Ministres seront tenus, sous leur responsabilité, de faire tous les actes du

„ przez Zgromadzenie Narodowe Konstytu„cyine w latach 1789. 1790. i 1791. i że „prawa wykonywać każe."

Jeżeliby ciało prawodawcze nie było zgromadzone pod ten czas; tedy Król wyda ogłoszenie, w którem wyrazi takową przysięgę, oraz przyrzeczenie ponowienia oney, skoro tylko ciało prawodawcze zgromadzi się.

V.

Jeżeliby Król, po zwołaniu ciała prawodawczego, wzbraniał się wykonać pomienioną przysięgę, lub wykonawszy odwołał ią; tedy uznany będzie, iż złożył dostoyność królewską.

VI.

Jeżeliby Król stanął na czele woyska, i obrocił siły iego przeciw Narodowi; albo ieżliby nie oparł się przez akt uroczysty takowemu przedsiewzięciu, imieniem iego wykonywanemu; tedy uznany będzie, iż złożył dostoyność królewską.

VII.

Jeżliby Król wyiechawszy z kraiu nie powrócił po wezwaniu siebie przez ciało prawodawcze, i w przeciągu czasu w tym obwieszczeniu wyznaczonego (który nie będzie mógł bydź krótszym nad dwa miesiące) uznany będzie, iż królewską złożył dostoyność.

Termin powrotu rachować się zacznie od dnia, w którym proklamacya ciała prawodawczego obwieszczoną została w mieyscu, gdzie swoie ma sessye, a Ministrowie obowiązani będą pod odpowiedzialnością

Pouvoir exécutif, dont l'exercice sera suspendu dans la main du Roi absent.

VIII.

Aprés l'abdication expresse ou légale, le Roi sera dans la classe des citoyens, & pourra être accusé & jugé comme eux pour les actes postérieurs à son abdication.

IX.

Les biens particuliers que le Roi posséde à son avénement au trône, sont réunis irrévocablement au domaine de la Nation; il a la disposition de ceux qu'il acquiert à titre singulier; s'il n'en a pas disposé, ils sont pareillement réunis à la fin du régne.

X.

La Nation pourvoit à la splendeur du trône par une liste civile, dont le Corps législatif déterminera la somme, à chaque changement de régne, pour toute la durée du régne.

XI.

Le Roi nommera un administrateur de la liste civile, qui exercera les actions judiciaires du Roi, & contre lequel toutes les actions à la charge du Roi seront dirigées & les jugemens prononcés. Les condemnations obtenues par les créanciers de la liste civile, seront exécutoires contre l'administrateur personnellement, & sur ses propres biens.

wszelkie dopełniać czynności władzy wykonawczey, którey wykonanie zawieszone będzie w ręku Króla nie przytomnego.

VIII.

Po złożeniu dostoyności królewskiey, czy to wyraźnie, czy to z mocy prawa, król zostanie w rzędzie obywatelow, i wtedy zarowno z niemi może bydz pociąganym do sądu, i sądzonym za wszelkie sprawy, po zaszłym złożeniu popełnione.

IX.

Dobra szczegulne, które Król posiada przy swoim wstępie na tron, są nie odzownie wcielonemi do dóbr Narodowych; rozrządzać może temi dobrami Krol, które szczegulnym prawem nabywa; a ieźliby niemi nie rozrządził, tedy te równie po iego panowaniu do dobr Narodowych przyłączone zostaną.

X.

Narod opatruie świetność tronu przez listę cywilną, ktrorey ciało prawodawcze, przy każdym nowym wstępie na tron, oznaczy summę na iedno całe panowanie.

XI.

Król wyznaczy administratora listy ciwilney, który sprawować będzie sądownicze czynności królewskie, a przeciw któremu wymierzone będą wszelkie processa ściągaiące się do Króla i wyroki wydawane będą, tudzież wszelkie wyroki, otrzymane przez wierzycielów listy cywilney wykonywać się będą przeciw Administratorowi osobiście, i z własnych dóbr iego.

XII.

Le Roi aura, indépendamment de la garde d'honneur qui lui sera fournie par les citoyens Gardes nationales du lieu de sa résidence, une garde payée sur les fonds de la liste civile: elle ne pourra excéder le nombre de 1200. hommes à pied & de 600. hommes à cheval.

Les grades & les régles d'avancement y seront les mêmes que dans les troupes de ligne: mais ceux qui composeront la garde du Roi rouleront pour tous les grades exclusivement sur eux mêmes, & ne pourront en obternir aucun dans l' armée de ligne,

Le Roi ne pourra choisir les hommes de sa garde que parmi ceux qui sont actuellement en activité de service dans les troupes de ligne, ou parmi les citoyens qui qui ont fait depuis un an le service de Gardes nationales; pourvu qu'ils soient residens dans le Royaume, & qu'ils ayent précédement prêté le serment civique.

La garde du Roi ne pourra être commandée ni requise pour aucun autre service public.

SECTION II.

De là Regence.

ARTICLE PREMIER.

Le Roi est mineur jusqu'à l'âge de 18. ans accomplis; & pendant sa minorité, il y a un régent du royaume.

II.

La régence appartient au parent du Roi, le plus proche en degré, suivant l'ordre

XII.

Król, oprócz Gwardyi honorowey, która mu dodawana będzie przez Obywatelów Gwardyi Narodowey w mieyscu Rezydencyi iego, będzie miał Gwardyą płatną z funduszów listy cywilney, nie będzie zaś mogła przenosić liczby 1,200. ludzi pieszych a 600. konnych.

Stopnie i układ awansów, będą też same co w woysku polnym, lecz ci, co składać będą Gwardyą królewską, wyłącznie między sobą na wszystkie stopnie postępywać będą, i nie będą mógli pozyskać żadnego stopnia w woysku polnym.

Król nie będzie mógł wybierać ludzi do swey Gwardyi, tylko z pomiędzy tych, którzy teraz w istotney są służbie woyska polnego, albo z pomiędzy Obywateli, którzy od roku odprawowali służbę w Gwardyi Narodowey, byle tylko byli mieszkańcami kraiowemi, i wykonali w przód Przysięgę Obywatelską.

Gwardya Królewska nie będzie mogła bydź kommenderowaną lub wezwaną do żadney inney usługi publiczney.

CZĘŚĆ II.

O Regencyi.

ARTYKUŁ PIERWSZY.

Król zostaie w małoletności, aż do skończenia roku 18. w czasie zaś tey małoletności, będzie Regent Królestwa.

II.

Regencya, należy do naybliższego w stopniu krewnego Króla. podług porządku za-

de l'hérédité au trône, & âgé de 25. ans accomplis, pourvu qu'il ſoit Français & régnicole, qu'il ne ſoit pas héritier préſomptif d'une autre couronne, & qu'il ait précédemment prêté le ferment civique.

Les femmes ſont exclues de la régence.

III.

Si un Roi mineur n'avoit aucun parent réuniſſant les qualités ci deſſus exprimées, le Régent du Royame ſera élu ainſi qu'il va être dit aux articles ſuivans:

IV.

Le Corps légiſlatif ne pourra élire le Règent.

V.

Les Electeurs de chaque Diſtrict ſe réuniront au cheſlieu du Diſtrict, d'après une proclamation qui ſera faite dans la premiére ſemaine du nouveau régne par le Corps légiſlatif, s'il eſt réuni; & s'il eſt étoit ſéparé, le Miniſtre de la Juſtice ſera tenu de faire cette proclamation dans la méme ſemaine.

VI.

Les Electeurs nommeront en chaque Diſtrict, au ſcrutin individuel, & à la pluralité abſolue des ſuffrages, un citoyen éligible & domicilié dans le Diſtrict, auquel ils donneront, par le procès verbal de l'élection, un mandat ſpecial borné à la ſeule fonction d'élire le citoyen qu'il jugera en ſon ame & conſcience le plus digne d'être Régent du Royaume.

chowanego w dziedzictwie tronu; który powinien mieć 25. lat ſkończonych, bydź francuzem, i oſiadłym w kraiu, nie mieć prawa ſpadkowego do inney iakiey korony, a naſamprzód powinien wykonać przyſięgę cywilną.

Płeć żeńſka ieſt oddalona od regencyi.

III.

Gdyby Król małoletni nie miał krewnego łączącego, zwyż rzeczone przymioty, Regent Państwa będzie obranym podług artykułow niżey opiſanych.

IV.

Ciało prawodawcze nie będzie mógło obrać Regenta.

V.

Elektorowie każdego Powiatu zgromadzą ſię na mieyſce nayznacznieyſze Powiatu, za obwieſzczeniem uczynić ſię mianym w pierwſzym tygodniu nowego Panowania, przez ciało prawodawcze, ieżli będzie zgromadzone; w razie zaś, gdyby było rozſute, Miniſter ſprawiedliwości obowiązanym będzie wydać to obwieſzczenie w tymże ſamym tygodniu.

VI.

Elektorowie obiorą w każdym Powiecie ſekretnym wotowaniem oſobiſtym a zupełną większością głoſow, obywatela obieralnego, i poſſeſſyą w Powiecie tymże maiącego, któremu w akcie Elekcyi dadzą Mandat ſzczegulnie ograniczony, do ſamey funkcyi obrania Obywatela, którego w duſzy i podług ſumienia, oſądzi godnym bydź Regentem Króleſtwa.

VII.

Les citoyens mandataires nommés dans les Districts, seront tenus de se rassembler dans la ville où le Corps législatif tiendra sa séance, le quarantième jour au plus tard, à partir de l'avènement du Roi mineur au trône; & ils y formeront l'assemblée électorale, qui procédera à la nomination du Régent.

VIII.

L'élection du Régent sera faite au scrutin individuel, & à la pluralité absolue des suffrages.

IX.

L'assemblée électorale ne pourra s'occuper que de l'élection & se séparera aussi-tot que l'élection sera terminée; tout autre acte qu'elle entreprendroit de faire est déclaré inconstitutionnel & de nul effet.

X.

L'assemblée élector le fera présenter, par son Président, le Procès verbal de l'élection au Corps législatif, qui, après avoir vérifié la régularité de l'élection, la fera publier dans tout le Royaume par une proclamation.

XI.

Le régent exerce jusqu'à la majorité du Roi toutes les fonctions de la royauté, & n'est pas personnellement responsable des actes de son administration.

XII.

Le régent ne peut commencer l'exercice de ses fonctions, qu'après avoir prêté à la

VII.

Ci obywatele Mandataryusze mianowani w Powiatach, obowiązani będę zgromadzić się do miasta, w którym ciało prawodawcze swe sessye mieć będzie, a to naypoźniey 40. dnia rachuiąc od dnia weyścia na tron małoletniego Króla, i złożą tam zgromadzenie Elekcyine, które przystąpi do wyznaczenia Regenta.

VIII.

Elekcya Regenta czynić się będzie przez wotowanie osobiste, i zupelną większość głosow.

IX.

Zgromadzenie Elekcyine szczegulnie tylko Elekcyą zatrudniać się będzie mogło, i rozeydzie się zaraz po nastąpioney Elekcyi, akt wszelki inny, któryby uczynić przedsięwzieła, uznany iest za nie konstytuayiny, i nie ważny.

X.

Zgromadzenie Elekcyine podać każe przez Prezydenta swego akt Elekcyi ciału prawodawczemu, które uznawszy regularność Elekcyi, ogłosić ią każe przez proklamacyą w całym Krolestwie.

XI.

Regent, do czasu wyiścia z małoletności Króla, odbywa wszystkie obowiązki dostoyności Królewskiey, i nie może osobiście bydź w odpowiedzi za czynności swoiey administracyi.

XII.

Regent nie zacznie wprzód sprawować swoiey funkcyi, póki w obliczu ciała pra-

Nation, en préſence du Corps législatif, le ſerment d'être *fidéle à la Nation, à la Loi & au Roi; d'employer tout le pouvoir délégué au Roi, & dont l'exercice lui eſt confié pendant la minorité du Roi, à maintenir la Conſtitution décrétée par l'aſſemble Nationale Conſtituante, aux années 1789, 1790 & 1791. & à faire exécuter les Lois.*

Si le Corps législatif n'eſt pas aſſemblé, le régent fera publier une proclamation, dans laquelle ſeront exprimés ce ſerment & la promeſſe de le réitérer auſſitôt que le Corps législatif ſera réuni.

XIII.

Tant que le régent n'eſt pas entré en exercice de ſes fonctions, la ſanction des lois demeure ſuspendue; les miniſtres continuent de faire, ſous leur reſponſabilité, tous les actes du pouvoir exécutif.

XIV.

Auſſitôt que le régent aura prête le ſerment, le Corps législatif déterminera ſon traitement, lequel ne pourra être changé pendant la durée de la régence.

XV.

Si, à raiſon de la minorité d'âge du parent appelé à la régence, elle a été dévolue à un parent plus éloigné, ou déférée par élection, le régent qui ſera entré en exercice continuera ſes fonctions juſqu'à la majorité du Roi.

XVI.

La régence du royaume ne confére aucun droit ſur la perſonne du Roi mineur.

wodawczego nie wykona przyſięgi Narodowi: „iż użyie wſzelkiey władzy, iaka ieſt „Królowi powierzona, a którey ſprawowa- „nie ieſt mu w czaſie małoletności Króla „oddane, na utrzymanie Konſtytucyi uchwa- „loney przez Zgromadzenie Narodowe Kon- „ſtytucyine w latach 1789. 1790. i 1791. „i że prawa wykonywać każe."

Jeżeliby ciało prawodawcze nie było zgromadzone, Regent wyda proklamacyą, w którey ta przyſięga umieſzczona będzie, wraz z przyrzeczeniem ponowienia iey, ſkoro tylko ciało prawodawcze zebane zoſtanie.

XIII.

Dopóki Regent nie rozpocznie ſprawowania funkcyi ſwoiey, dopóty ſankcyonowanie praw w zawieſzeniu zoſtanie; Miniſtrowie zaś pod odpowiedzialnością ciągle odbywać będą wſzelkie czyny władzy wykonawczey.

XIV.

Jak tylko Regent wykona przyſięgę, ciało prawodawcze udeterminuie penſyą iego, która iuż nie będzie mogła w całym ciągu regencyi bydź odmienianą.

XV.

Gdyby z powodu Małoletności krewnego wezwanego do Regencyi, taż Regencya ſpadła na dalſzego krewnego, lub onemu przez Elekcyą oddana była, Regent, który wſzedł w ſprawowanie ſwey funkcyi, wykonywać ią będzie aż do letności Króla.

XVI.

Regencya króleſtwa nie ma żadnego prawa do oſoby małoletniego Króla.

XVII.

La garde du Roi mineur sera confiée à sa mère ; & s'il n'a pas de mère, ou si elle est remariée au temps de l'avénement de son fils au trône, ou si elle se remarie pendant la minorité, la garde sera déférée par le Corps législatif.

Ne peuvent être élus pour la garde du Roi mineur, ni le régent & ses descendans, ni les femmes.

XVIII.

En cas de démence du Roi, notoirement reconnue, légalement constatée, & déclarée par le Corps législatif après trois délibérations successivement prises de mois en mois, il y a lieu à la régence, tant que la démence dure.

SECTION III

De la famille du Roi.

ARTICLE PREMIER.

L'héritier présomptif portera le nom de Prince Royal.

Il ne peut sortir du royaume sans un décret du Corps législatif, & le consentement du Roi.

S'il en est sorti, & si, étant parvenu à l'âge de 18. ans, il ne rentre pas en France après avoir été requis par une proclamation du Corps législatif, il est censé avoir abdiqué le droit de succession au trône.

XVII.

Straż małoletniego Króla powierzona iest Matce iego, a ieżeli iey nie będzie miał, lub ieżeli ta będzie zamężna, w czasie wstąpienia na tron iey syna, lub też w małoletności za mąż póydzie, na ow czas wyznaczenie osoby, którey ta straż oddaną zostanie, do ciała prawodawczego należeć będzie.

Do straży małoletniego Króla, nie mogą bydź wybrani, ani Regent i potomkowie iego, ani kobiety.

XVIII.

W przypadku pomięszania zmysłów Króla, gdy to rzeczywiście uznane, prawem dowiedzione, i po trzech uczynionych co miesiąc deliberacyach przez ciało prawodawcze zadeklarowane zostanie, regencya mieysce mieć będzie przez cały ciąg słabości Króla.

CZĘŚĆ III.

O Familii Króla.

ARTYKUŁ PIERWSZY.

Następca tronu nazywać się będzie *Xiążęciem Królewskim.*

Nie może wyiechać bez wyroku ciała prawodawczego, i zezwolenia Króla.

W przypadku gdyby wyiechał, a przyszedłszy do lat 18. zwołany przez proklamacyą ciała prawodawczego, nie powrócił, tym samym będzie uznany, iż złożył prawo swoie, iakie miał do następstwa tronu.

II.

Si l'héritier présomptif est mineur, le parent majeur, premier appelé à la régence, est tenu de résider dans le royaume.

Dans le cas où il en seroit sorti, & n'y rentreroit pas sur la réquisition du Corps législatif, il sera censé avoir abdiqué son droit à la régence.

III.

La mère du Roi mineur ayant sa garde, ou le gardien élu, s'ils sortent du royaume, sont déchus de la garde.

Si la mère de l'héritier présomptif mineur sortoit du royaume, elle ne pourroit, même après son retour, avoir la garde de son fils mineur devenu roi, que par un décret du Corps législatif.

IV.

Il sera fait une loi pour régler l'éducation du Roi mineur, & celle de l'héritier présomptif mineur.

V.

Les membres de la famille du Roi appelés à la succession éventuelle au trône jouissent des droits de citoyen actif, mais ne sont éligibles à aucune des places, emplois, ou fonctions qui sont à la nomination du Peuple.

A l'exception des départemens du ministère, ils sont susceptibles des places & emplois à la nomination du Roi; néanmoins ils ne pourront commander en chef aucune armée de terre ou de mer, ni remplir les fon-

II.

Jeżeli następca iest małoletni, nayftarszy krewny, pierwszy wezwany do Regencyi, iest obowiązanym do mieszkania w Królestwie.

W przypadku gdyby ten z kraiu wyiechał, a na wezwanie ciała prawodawczego nie powrócił, tym samym będzie uznany, iż złożył prawo swoie do Regencyi.

III.

Matka małoletniego Króla, straż nad nim maiąca, albo wybrany na iey mieysce dozorca, gdy z królestwa wyiadą, prawo do tey straży utracą.

Gdyby matka małoletniego następcy wyiechała z królestwa, wtedy choćby powróciła, nie będzie mogła mieć straży nad małoletnim swym synem wstępuiącym na tron, chyba za wyrokiem ciała prawodawczego.

IV.

Ustanowi się prawo dla urządzenia Edukacyi małoletniego Króla, i małoletniego następcy tronu.

V.

Członki Familii Królewskiey wezwane do następstwa przyszłego tronu, używaią praw czynnych Obywateli, ale nie mogą bydź obieralnemi na żadne mieysca, urzędy, lub funkcye, na które lud mianuie, wyiąwszy ztąd wydziały Ministrów; mogą posiadać mieysca i urzędy należące do nominacyi Króla, nie będą iednak naywyższą mieć kommendę nad żadnym woyskiem polnym, lub morskim, ani wykonywać funkcyi Poselskich, chyba za pozwoleniem ciała

fonctions d'ambaſſadeur, qu'avec le conſentement du Corps législatif, accordé ſur la propoſition du Roi.

VI.

Les membres de la famille du Roi, appelés à la ſucceſſion éventuelle au trône, ajouteront la dénomination de *Prince français* au nom qui leur aura été donné dans l'acte civil conſtatant leur naiſſance; & ce nom ne pourra être ni patronimique, ni formé d'aucune des qualifications abolies par la préſente Conſtitution.

La dénomination de *prince* ne pourra être donnée à aucun autre individu, & n'emportera aucun privilége, ni aucune exception au droit commun de tous les Français.

VII.

Les actes par leſquels ſeront légalement conſtatés les naiſſances, mariages & décès des Princes français ſeront préſentés au Corps législatif, qui en ordonnera le dépôt dans ſes archives.

VIII.

Il ne ſera accordé aux membres de la famille du Roi aucun apanage réel.

Les fils puînés du Roi recevront à l'âge de 25. ans accomplis, ou lors de leur mariage, une rente apanagère, laquelle ſera fixée par le Corps législatif, & finira à l'extinction de leur poſtérité maſculine.

ła prawodawczego danym za propozycyą Króla.

VI.

Oſoby Familii królewſkiey wezwane do przyſzłego naſtępſtwa Tronu, łączyć będą nazwiſko xiążąt Francuzkich do imienia danego im w akcie cywilnym zaświadczaiącym ich urodzenie, a to nazwiſko nie będąc patrymonialnym, nie będzie mogło znaczyć żadnych nazwiſk ninieyſzą Konſtytucyą znieſionych.

Nazwiſko *Xięcia*, nie będzie ſię mogło dawać żadney oſobie ſzczególney, ani ſię zaſzczycać będzie mogło żadnym przywileiem, ani wyiątkiem z Prawa wſzyſtkim Francuzom poſpolitego.

VII.

Acta legalnie zaświadczaiące urodzenie, śluby małżeńſkie i śmierć Xiążąt Francuzkich podawane będą ciału prawodawczemu, które ie do ſwych archiwow złożyć każe.

VIII.

Oſobom familii Królewſkiey nie będzie nadana żadna oprawa ziemſka.

Młodzi ſynowie Króla, gdy przyidą do lat 25. ſkończonych, lub gdy ſię żenić będą, odbiorą penſyą oprawną, która będzie oznaczona przez ciało prawodawcze, i uſtanie za wygaśnieniem ich potomſtwa męzkiego.

Section IV.

Des Ministres.

Article Premier.

Au Roi ſeul appartiennent le choix & la révocation des miniſtres.

II.

Les membres de l'Aſſemblée nationale actuelle & des législatures ſuivantes, les membres du Tribunal de caſſation, & ceux qui ſerviront dans le haut-juré, ne pourront être promus au miniſtére, ni recevoir aucunes places, dons, penſions, traitemens ou commiſſion du Pouvoir exécutif ou de ſes agens, pendant la durée de leurs fonctions, ni pendant deux ans après en avoir ceſſé l'exercice.

Il en ſera de même de ceux qui ſeront ſeulement inſcrits ſur la liſte du haut-juré, pendant tout le temps que durera leur inſcription.

III.

Nul ne peut entrer en exercice d'aucun emploi, ſoit dans les bureaux du miniſtère ſoit dans ceux des régies ou adminiſtrations des revenus publics, ni en général d'aucun emploi à la nomination du Pouvoir exécutif, ſans prêter le ſerment civique, ou ſans juſtifier qu'il l'a prêté.

IV.

Aucun ordre du Roi ne peut être exécuté, s'il n'eſt ſigné par lui & contre ſigné par le miniſtre ou l'ordonnateur du département.

Część IV.

O Miniſtrach.

Artykuł Pierwszy.

Do Króla ſamego wybor miniſtrow i ich odwołanie należy.

II.

Członki Zgromadzenia Narodowego nineyſzego i naſtępnych prawodawſtw, członki Trybunału kaſſacyinego i ſkładaiące ſąd naywyżſzy przyſięgły (*Haut juré*) nie będą mogły wniść do miniſterium, ani przyimować urzędow, darowizn, penſyi, lub Kommiſſyi od władzy wykonawczey, ani od iey urzędnikow pod czs ſprawowania ich funkcyi, ani w przeciągu dwóch lat po ſkończeniu onych.

Toż ſamo ma ſię rozumieć o tych, którzyby tylko wpiſani byli na liście naywyżſzego ſądu przyſięgłego, poki tylko na teyże liście ich imienia znaydywać ſię będą.

III.

Nikt urzędu iakiegokolwiek ſprawować nie może, bądź w kancellaryach miniſterii, ceł, lub adminiſtracyi dochodow publicznych, ani w ogólności żadnego poſiadać urzędu do nominacyi władzy wykonawczey należącego, bez wykonania wprod przyſięgi obywatelſkiey lub okazania, iż ią iuż dawniey wykonał.

IV.

Żaden nakaz Króla wykonanym bydź nie może, ieżeli nie będzie z podpiſem Króla, a niżey z podpiſem miniſtra, lub zarządzaiącego departamentem.

V.

Les miniſtres ſont reſponſables de tous les délits par eux commis contre la ſûreté nationale & la Conſtitution ;

De tout attentat à la propriété & à la liberté individuelle ;

De toute diſſipation des deniers deſtinés aux dépenſes de leur département.

VI.

En aucun cas, l'ordre du Roi, verbal ou par écrit, ne peut ſouſtraire un Miniſtre à la reſponſabilité.

VII.

Les miniſtres ſont tenus de préſenter chaque année au Corps législatif, à l'ouverture de la ſeſſion, l'apperçu des dépenſes à faire dans leur département, de rendre compte de l'emploi des ſommes qui y étoient deſtinées, & d'indiquer les abus qui auroient pu s'introduire dans les différentes parties du gouvernement.

VIII.

Aucun miniſtre en place, ou hors de place, ne peut être pourſuivi en matière criminelle pour fait de ſon adminiſtration, ſans un décret du Corps legislatif.

V.

Miniſtrowie ſą w odpowiedzi za wſzelkie przeſtępſtwa popełnione przeciwko beſpieczeńſtwu narodowemu, i konſtytucyi, za wſzelkie targnienie ſię na właſność i wolność oſobiſtą, za wſzelkie rozproſzenie ſumm wyznaczonych na wydatki ich departamentow.

VI.

W żadnym przypadku rozkaz Królewſki ſłowny lub na piſmie, nie może uwolnić miniſtra od odpowiedzialności.

VII.

Miniſtrowie obowiązani ſą, co rok przy otwarciu ſeſſyi podawać ciału prawodawczemu tabellę wydatkow ich departamentow, tudzież zdawać rachunek z użycia ſumm na ten koniec wyznaczonych, także okazać wady iakie wciſnąć ſię mogły do rozmaitych części rządu.

VII.

Żaden miniſter będący lub bywſzy na urzędzie, nie może bydż do ſądu kryminalnie pociągany, za czynności ſwoiey adminiſtracyi, chyba za wyrokiem ciała prawodawczego.

CHAPITRE III.

De l'exercice du pouvoir législatif.

SECTION PREMIER.

Pouvoirs & fonctions de l'Assemblée Nationale Législative.

ARTICLE PREMIER.

La Constitution délégue exclusivement au Corps législatif les pouvoirs & fonctions ci-après:

1º. De proposer & décréter les lois: le Roi peut seulement inviter le Corps législatif à prendre un objet en considération;

2º. De fixer les dépenses publiques;

3º. D'établir les contributions publiques, d'en déterminer la nature, la quotité, la durée & le mode de perception;

4º. De faire la répartition de la contribution directe entre les Départemens du Royaume, de surveiller l'emploi de tous les revenus publics, & de s'en faire rendre compte;

5º. De décréter la création ou la suppression des offices publics;

6º. De déterminer le titre, le poids, l'empreinte & la dénomination des monnoies;

7º. De permettre ou de defendre l'introduction des troupes étrangéres sur le territoire français, & des forces navales étrangéres dans les ports du Royaume;

8º. De statuer annuellement, après la proposition du Roi, sur le nombre d'hommes & de vaisseaux dont les armées de terre & de mer seront composées; sur la solde & le nombre d'individus de chaque grade; sur les régles d'admission & d'avancement, les for-

ROZDZIAŁ III.

O sprawowaniu władzy Prawodawczey.

CZĘŚĆ PIERWSZA.

Władze i powinności zgromadzenia narodowego prawodawczego.

ARTYKUŁ PIERWSZY.

Konstytucya zleca samemu ciału prawodawczemu następuiące władze i powinności:

1º. Wnosić i stanowić prawa; Król może tylko wzywać ciało prawodawcze do brania w rozwagę iakiey materyi.

2º. Oznaczyć wydatki publiczne.

3º. Stanowić podatek publiczny, udeterminować iego naturę, ilość i sposob iakim bydź ma wybierany.

4º. Uczynić iego rozkład pomiędzy departamenta Królestwa; dozierać iego użycia, i odbierać rachunki z wydatkow.

5º. Stanowić, lub znosić urzędy publiczne,

6º. Determinować stopę, stempel, i nazwanie monety.

7º. Dawać pozwolenie, albo zabraniać wchodu obcym woyskom do kraiu Francuzkiego, tudzież obcym siłom morskim do portow Królestwa.

8º. Stanowić co rok, za poprzedzaiącą propozycą Królewską, liczbę ludzi i okrętow, z których woyska lądowe i morskie składać się maią: oznaczyć liczbę osob w każdym stopniu woyskowym, i onegoż zapłatę; stanowić przepisy przyimowania i awansu; sposob, iakim zaciągi i rozpuszczenie woyskowe robić się maią: ułożenie porządkow morskich; przyięcie woysk lądo-

mes de l'enrôlement & du dégagement, la formation des équipages de mer; fur l'admiffion des troupes ou des forces navales étrangères, au fervice de France, & fur le traitement des troupes en cas de licenciement;

9°. De ftatuer fur l'adminiftration, & d'ordonner l'aliénation des domaines nationaux;

10°. De pourfuivre devant la Haute Cour nationale la refponfabilité des miniftres, & des agens principaux du pouvoir exécutif;

D'accufer & de pourfuivre, devant la même Cour, ceux qui feront prévenus d'attentat & de complot contre la fûreté générale de l'Etat, ou contre la Conftitution.

11°. D'établir les lois d'après lefquelles les marques d'honneur ou décorations purement perfonnelles feront accordées à ceux qui ont rendu des fervices à l'Etat.

12°. Le Corps légiſlatif a feul le droit de décerner les honneurs publics à la mémoire des grands hommes.

II.

La guerre ne peut être décidée que par un décret du Corps légiſlatif, rendu fur la propofition formelle & néceffaire du Roi, & fanctionné par lui.

Dans le cas d'hoftilités imminentes ou commencées, d'un allié à foutenir, ou d'un droit à conferver par la force des armes, le Roi en donnerra, fans aucun délai, la notification au Corps légiſlatif, & en fera connoître les motifs.

wych, i ſił morſkich zagranicznych w ſłużbę Francuzką; i zapłatę woyſka w przypadku rozpuſzczenia onego.

9°. Układać adminiſtracyą, i nakazywać przedaż dóbr narodowych.

10°.Pociągać przed naywyżſzy ſąd narodowy miniſtrów, i innych znakomitſzych władzy wykonawczey urzędników do odpowiedzialności.

Oſkarżać i pociągać przed tenże ſąd naywyżſzy wſzyſtkich tych, którzy będą poſzlakowani o zamach i ſpiſek przeciw beſpieczeńſtwu powſzechnemu państwa, lub przeciw konſtytucyi.

11°. Uſtanowić przepiſy, podług których wſzelkie znaki honorowe i ozdoby tylko oſobiſte maią bydź oddawane tym, którzy kraiowi przyſługę iaką uczynili.

12°. Same tylko ciało prawodćwcze, ma prawo przeznaczać honory pogrobowe pamiątce wielkich ludzi.

II.

Woyna, nie może bydź inaczey uchwalona, iak za wyrokiem ciała prawodawczego, ſankcyonowanym przez Króla, a wydanym na wyraźną i konieczną propozycyą iego.

W przypadku krokow nieprzyiacielſkich, rozpoczętych, lub rozpocząć ſię maiących; dania pomocy ſprzymierzeńcowi, albo utrzymania właſnego prawa mocą broni; Król, bez żadney zwłoki, ma dać o tym wiadomość ciału prawodawczemu, z wyrażeniem powodow.

Si le Corps législatif est en vacances, le Roi le convoquera aussi tôt.

Si le Corps législatif décide que la guerre ne doive pas être faite, le Roi prendra sur le champ des mesures pour faire cesser ou prévenir toutes hostilités, les ministres demeurant responsables des délais.

Si le Corps législatif trouve que les hostilités commencées soient une agression coupable de la part des ministres ou de quelqu'autre agent du pouvoir exécutif, l'auteur de l'agression sera poursuivi criminellement.

Pendant tout le cours de la guerre, le Corps législatif peut réquérir le Roi de négocier la paix, & le Roi est tenu de déférer à cette réquisition.

A l'instant où la guerre cessera, le Corps législatif fixera le délai dans lequel les troupes élevées au dessus du pied de paix, seront congédiées, & l'armée réduite à son état ordinaire.

III.

Il appartient au Corps législatif de ratifier les traités de paix, d'alliance & de commerce; & aucun traité n'aura d'effet que par cette ratification.

IV.

Le Corps législatif a le droit de déterminer le lieu de ses séances, de les continuer autant qu'il le jugera nécessaire, & de s'ajourner; au commencement de chaque règne, s'il n'est pas réuni, il sera tenu de se rassembler sans délai.

Jeżliby ciało prawodawcze było odroczone, Król ie zwoła natychmiast.

Jeżeli ciało prawodawcze uchwali, iż woyna prowadzoną bydź nie ma; Król, natychmiast przedsięweźmie śrzodki do uspokoienia, lub uprzedzenia wszystkich nieprzyiacielskich krokow; a ministrowie, za wszelką zwłokę w tey mierze, odpowiedzą.

Jeżeli ciało prawodawcze, takowe rozpoczęte nieprzyiacielskie kroki, uzna za zaczepkę przestępną z strony ministrow, lub iakiego innego władzy wykonawczey urzędnika; w tedy sprawa tey zaczepki będzie kryminalnie sądzony.

W całym ciągu woyny, ciało prawodawcze może rekwirować Króla, ażeby negocyował o pokoy; a Król, iest obowiązanym czynić stosownie do tey rekwizycyi.

Jak tylko woyna przestanie; ciało prawodawcze oznaczy czas, w którym żołnierze, pomnożeni nad liczbę, w czasie pokoiu utrzymywaną, będą rozpuszczeni; a woysko, do zwyczaynego stanu swego zmnieyszone zostanie.

III.

Do ciała prawodawczego należy potwierdzać traktaty pokoiu, przymierza i handlowe; a żaden traktat, nie będzie mieć mocy, aż po zaszłey takowey ratyfikacyi.

IV.

Ciało prawodawcze, ma moc wyznaczyć mieysce dla swych obrad; odbywać ie tak długo, iak tego znaydzie potrzebę, i limity stanowić, przy zaczęciu każdego nowego panowania, gdyby ciało prawodawcze zebrane nie było, obowiązane iest nieodwłocznie zgromadzić się.

Il a le droit de police dans le lieu de ſes ſéances, & dans l'enceinte extérieure qu'il aura déterminée.

Il a le droit de diſcipline ſur ſes membres; mais il ne peut prononcer de punition plus forte que la cenſure, les arrêts pour huit jours, ou la priſon pour trois jours.

Il a le droit de diſpoſer, pour ſa ſûreté & pour le maintien du reſpect qui lui eſt dû, des forces qui, de ſon conſentement, ſeront établies dans la ville où il tiendra ſes ſéances.

Ma prawo policyi w mieyſcu ſwych obrad, i w ogręgu zewnętrznym, który oznaczy.

Ma prawo utrzymywać karnośc pomiędzy ſwemi członkami; więkſzey iednak kary wyznaczać nie może, iak naganę, areſzt tygodniowy, lub ſkazanie na trzydniowe więzienie.

Ma prawo rozrządzać dla ſwego beſpieczeńſtwa, i utrzymania winnego mu uſzanowania, ſiłami, które za pozwoleniem iego, będą oſadzone w mieście, gdżie obrady ſwoie odbywa.

V.

Le Pouvoir exécutif ne peut faire paſser ou ſéjourner aucun corps de troupes de ligne, dans la diſtance de trente mille toiſes du Corps légiſlatif, ſi ce n'eſt ſur ſa réquiſition ou avec ſon autoriſation.

V.

Władza wykonawcza, nie może nakazać przechodu lub oſadzenia żadney części woyſka regularnego, w odległości na 30,000. ſążni, od ciała prawodawczego; chyba za żądaniem lub pozwoleniem iego.

SECTION II.

Tenue des ſéances, & forme de délibérer.

ARTICLE PREMIER.

Les délibérations du Corps légiſlatif ſeront publiques, & les procès-verbaux de ſes ſéences ſeront imprimés.

II.

Le Corps légiſlatif pourra cependant, en toute occaſion, ſe former en *Comité général.*

CZĘŚĆ II.

Odbywanie ſeſsyow i ſpoſob deliberacyi.

ARTYKUŁ PIERWSZY.

Deliberacye ciała prawodawczego, będą publiczne: a dyaryuſz ſeſſyi iego, drukowany będzie.

II.

Ciało prawodawcze, może iednak w każdym przypadku zamienić ſię w deputacyą generalną.

Cinquante membres auront le droit de l'exiger.

Pendant la durée du Comité général, les assistans se retireront, le fauteuil du président sera vacant, l'ordre sera maintenu par le vice-président.

III.

Aucun acte législatif ne pourra être délibéré & décrété que dans la forme suivante.

IV.

Il sera fait trois lectures du projet de décret; à trois intervalles, dont chacun ne pourra être moindre de huit jours.

V.

La discussion sera ouverte aprés chaque lecture, & néanmoins, aprés la premiére ou seconde lecture, le Corps législatif pourra déclarer qu'il y a lieu à l'ajournement, ou qu'il n'y a pas lieu à délibérer; dans ce dernier cas, le projet de décret pourra être représenté dans la même session.

Tout projet de décret sera imprimé & distribué avant que la seconde lecture puisse en être faite.

VI.

Aprés la troisiéme lecture, le président sera tenu de mettre en délibération, & le Corps législatif décidera s'il se trouve en état de rendre un décret définitif, ou s'il veut renvoyer la décision à un autre temps, pour recueillir de plus amples éclaircissemens.

VII.

Piędziesiąt członkow, będą mieli prawo iey żądać.

Podczas takowey deputacyi, arbitrowie wyniydą, krzesło Prezydenta zostanie próżne, porządek będzie przez vice-prezydenta utrzymywany.

Dekret, ne może bydź ogłoszony, tylko na sessyi publiczney.

III.

Żaden akt prawodawczy, nie może póyść w roztrząsanie, ani bydź dekretowanym, tylko podług formalności następuiących.

IV.

Proiekt dekretu, czytany będzie trzy razy: które przynaymniey tygodniem, między sobą przerywane będą.

V.

Po każdym przeczytaniu, zacznie się roztrząsanie: a iednakże, po pierwszym lub drugim czytaniu, ciało prawodawcze będzie mogło oświadczyć, iż proiekt odłoży, lub wcale roztrząsać go nie będzie; w ostatnim zdarzeniu, proiekt do dekretu, może bydź znowu pod czas tegoż samego prawodawstwa wprowadzonym.

Każdy proiekt do prawa ma bydź wprzod drukowany i rozdany, nim drugie onego nastąpi czytanie.

VI.

Za trzecim przeczytaniem, prezydent będzie obowiązanym podać go do roztrząsania; a ciało prawodawcze uchwali, czy iuż będzie mogło dać dekret swoy ostateczny, czy też ieszcze odłoży wyrok do inszego czasu, dla powzięcia dokładnieyszego oświecenia.

VII.

VII.

Le Corps législatif ne peut délibérer, ſi la ſéance n'eſt compoſée de deux cents membres au moins, & aucun décret ne ſera formé que par la pluralité abſolue des ſuffrages.

VIII.

Tout projet de loi qui, ſoumis à la discuſſion, aura été rejeté après la troiſième lecture, ne pourra être repréſenté dans la même ſeſſion.

IX.

Le préambule de tout décret définitif énoncera · 1°. les dates des ſéances auxquelles les trois lectures du projet auront été faites; 2°. le décret par lequel il aura été arrêté, après la troiſième lecture, de décider définitivement.

X.

Le Roi refuſera ſa ſanction aux décrets dont le préambule n'atteſtera pas l'obſervation des formes ci deſſus: ſi quelqu'un de ces décrets étoit ſanctionné, les miniſtres ne pourront le ſceller ni le promulguer, & leur reſponſabilité à cet égard durera ſix années.

XI.

Sont exceptés des diſpoſitions ci deſſus, les décrets reconnus & déclarés urgens par une délibération préalable du Corps législatif; mais ils peuvent être modifiés ou révoqués dans le cours de la même ſeſſion.

VII.

Ciało Prawodawcze nie może deliberować, jeżeli na ſeſſyi przynaymniey 200. członkow znaydować ſię nie będzie.

Każdy zaś dekret proſtą więkſzością głoſow czyniony bydź ma.

VIII.

Każdy projekt do prawa, wzięty do roztrząſania, kiedy po trzykrotnym przeczytaniu odrzuconym zoſtanie, nie będzie mógł bydź znowu pod czas tegoż ſamego prawodawſtwa wprowadzonym.

IX.

Wſtęp do każdego oſtatecznego dekretu, oznaczać będzie: 1.) daty ſeſſyow, na których zaſzły potroyne projektu czytania. 2.) wyrok, przez który uchwalono zoſtało po trzecim czytaniu, przyſtąpić do wydania oſtateczney decyzyi.

X.

Król odmówi ſwoią ſankcyą dekretom, których wſtęp nie będzie miał zachowaney formalności, powyżey wzmiankowaney; gdyby zaś dekret taki zoſtał ſankcyonowanym, wtedy miniſtrowie nie będą mogli na niego pieczęci przyłożyć, ani go ogłoſić; a odpowiedzialność ich w tey mierze, 6. lat trwać będzie.

XI.

Z pod tego jednak urządzenia, wyięte ſą dekreta prędkości wymagaiące, i które za takie przez ciało prawodawcze uznane, i ogłoſzone poprzedniczo zoſtaną; te jednak będą mogły bydź modyfikowane, lub odwołane, w ciągu tegoż ſamego prawodawſtwa,

Le décret par lequel la matière aura été déclarée urgente en énonçant les motifs, & il sera fait mention de ce décret préalable dans le préambule du décret définitif.

Section III

De la Sanction royale.

Article Premier.

Les décrets du Corps législatif sont présentés au Roi, qui peut leur refuser son consentement.

II

Dans le cas où le Roi refuse son consentement, ce refus n'est que suspensif.

Lorsque les deux législatures qui suivront celle qui aura présenté le décret, auront successivement représenté le même décret dans les mêmes termes, le Roi sera censé avoir donné la sanction.

III.

Le consentement du Roi est exprimé sur chaque décret par cette formule signée du Roi. *le Roi consent & fera exécuter.*

Le refus suspensif est exprimé par celle-ci: *le Roi examinera.*

IV.

Le Roi est tenu d'exprimer son consentement ou son refus sur chaque décret, dans les deux mois de la présentation.

V.

Tout décret auquel le Roi a réfusé son consentement ne peut lui être représenté par la même législature.

Dekret, którym materya uznana będzie za nie cierpiącą zwłoki, przytoczy tego powody, i wzmianka się uczyni o tym poprzedzaiącym dekrecie, w wstępie dekretu ostatecznego.

Część III.

O Sankcyi Królewskiey.

Artykuł Pierwszy.

Dekreta ciała prawodawczego, będą Królowi podawane; który zezwolenie swoie na nie odmówić może.

II.

Kiedy Król odmówi swoje zezwolenie; takowe odmowienie będzie tylko zawieszaiące.

Gdy dwa prawodawstwa następne po tym co podawało Królowi dekret, znowu tenże sam dekret, i w takichże wyrazach Królowi podadzą mniemanym będzie: iż Król dał sankcyą swoią na niego.

III.

Zezwolenie Króla, będzie na każdym dekrecie wyrażone temi słowy z podpisem ręki jego: *Król zezwala i każe wykonać.*

Odmowienie zaś zawieszaiące dekret, będzie wyrażone temi słowy: *Król rozważy.*

IV.

Król obowiązany jest, w przeciągu dwoch miesięcy od czasu podania mu dekretu, dać nań swoje zezwolenie lub odmówienie.

V.

Każdy dekret, któremu Król odmówił swoje zezwolenie, nie może mu bydź przez toż samo prawodawstwo znowu podawany.

VI.

Les décrets ſanctionnés par le Roi, & qui lui auront été préſentés par trois légiſlatures conſécutives, ont force de loi, & portent le nom & l'intitulé de *lois*.

VII.

Seront néanmoins exécutés comme lois, ſans être ſujets à la ſanction, les actes du Corps légiſlatif concernant ſa Conſtitution en aſſemblée délibérante;

Sa police intérieure, & celle qu'il pourra exercer dans l'enceinte extérieure qu'il aura déterminée;

La vérification des pouvoirs de ſes membres préſens;

Les injonctions aux membres abſens;

La convocation des aſſemblées primaires en retard;

L'exercice de la police conſtitutionnelle ſur les adminiſtrateurs & ſur les officiers municipaux;

Les queſtions ſoit d'éligibilité, ſoit de validité des élections.

Ne ſont pareillement ſujets à la ſanction, les actes relatifs à la reſponſabilité des miniſtres, ni les décrets portant qu'il y a lieu à accuſation.

VIII.

Les décrets du Corps légiſlatif concernant l'établiſſement, la prorogation & la perception des contributions publiques, porteront le nom & l'intitulé de lois. Ils ſeront promulgués & exécutés ſans être ſujets à la ſanction, ſi ce n'eſt pour les diſpoſitions qui établiroient des peines autres que des amendes & contraintes pécuniaires.

VI.

Same tylko dekreta ſankcyonowane przez Króla, lub te, które mu przez trzy naſtępne po ſobie prawodawſtwa podawane będą, moc prawa maią, i noſzą imie i tytuł prawa.

VII.

Nie podlegaią jednak ſankcyi wſzelkie uchwały ciała prawodawczego, tyczące ſię uſtanowienia jego w zgromadzenie deliberuiące; policyi jego wewnętrzney, i ściągaiącey ſię do okręgu zewnętrznego przez ſiebie oznaczonego; rozpoznawania ważności członków jego przytomnych; zaleceń członkom nieprzytomnym; zwołania zgromadzeń pierwſzych opoźniaiących ſię; ſprawowania policyi konſtytucyiney względem adminiſtratorow, i urzędników municypalnych; trudności, bądź względem obierania, bądź względem ważności wyborów.

Nie podlegaią także ſankcyi, uchwały, ściągaiące ſię do odpowiedzialności miniſtrów; jako też wſzelkie dekreta ſtanowiące oſkarżenia.

VIII.

Dekreta ciała prawodawczego maiące za cel uſtanowienie, przedłużenie, i wybieranie podatków publicznych, wychodzić będą pod imieniem i tytułem praw. Zoſtaną ogłoſzone i wykonane, niepodlegaiąc ſankcyi Królewſkiey, chyba, że ſię ściągaią do rozrządzeń wſkazuiących kary inne jak przymuſzenia pieniężne.

Ces décrets ne pourront être rendus qu'après l'obſervation des formalités preſcrites par les articles IV, V, VI, VII, VIII & IX. de la ſection II. du préſent chapitre; & le Corps législatif ne pourra y inſérer aucunes diſpoſitions étrangères à leur objet.

Te Dekreta nie będą mogły wychodzić inaczey, tylko zachowaniem formalności przepiſanych w artykułach IV. V. VI. VII. VIII. i IX. części II. ninieyſzego Rozdziału, i ciało prawodawcze nie będzie mogło do nich przyłączyć żadnych rozrządzeń obcych ich celowi.

SECTION IV.

Relations du Corps législatif avec le Roi.

ARTICLE PREMIER.

Lorſque le Corps législatif eſt définitivement conſtitué, il envoie au Roi une députation pour l'en inſtruire Le Roi peut chaque année faire l'ouverture de la ſeſſion & propoſer les objets qu'il croit devoir être pris en conſidération pendant les cours de cette ſeſſion, ſans néanmoins que cette formalité puiſſe être conſidérée comme néceſſaire à l'activité du Corps législatif.

II.

Lorſque le Corps législatif veut s'ajourner au-delà de quinze jours, il eſt tenu d'en prévenir le Roi par une députation, au moins huit jours d'avance.

III.

Huitaine au moins avant la fin de chaque ſeſſion, le Corps législatif envoie au Roi une députation, pour lui annoncer le jour où il ſe propoſe de terminer ſes ſéences: le Roi peut venir faire la clôture de la ſeſſion.

CZĘŚĆ IV.

Stoſunki Ciała Prawodawczego względem Króla.

ARTYKUŁ PIERWSZY.

Gdy ciało prawodawcze jeſt oſtatecznie urządzone, wyſzle do Króla deputacyą, dla uwiadomienia go o tym. Król, może każdego roku otworzyć zgromadzenie, i wnoſić materye, które oſądzi potrzebne podać do rozważania w ciągu tego prawodawſtwa; ta formalność jednak nie będzie uważaną, jako potrzebną do dania czynności ciału prawodawczemu.

II.

Kiedy ciało prawodawcze, chce odłożyć ſeſſye ſwcje dłużey, jak na dwa tygodnie; powinno wprzód na tydzień przynaymniey uwiadomić o tym Króla przez deputacyą.

III.

Przynaymniey na tydzień, przed końcem każdego prawodawſtwa, ciało prawodawcze wyſzle do Króla deputacyą, z uwiadomieniem o dniu, w którym zamyśla ſkończyć ſeſſye ſwoje. Król może przyiść dla zamknięcia prawodawſtwa.

IV.

Si le Roi trouve important au bien de l'Etat que la session soit continuée, ou que l'ajournement n'ait pas lieu, ou qu'il n'ait lieu que pour un temps moins long, il peut à cet effet envoyer un message, sur lequel le Corps législatif est tenu de délibérer.

V.

Le Roi convoquera le Corps législatif, dans l'intervalle de ses sessions, toutes les fois que l'intérêt de l'Etat lui paroîtra l'exiger, ainsi que dans les cas qui auront été prévus & déterminés par le Corps législatif avant de s'ajourner.

VI.

Toutes les fois que le Roi se rendra au lieu des séances du Corps législatif, il sera reçu & reconduit par une députation; il ne pourra être accompagné dans l'intérieur de la salle que par le Prince Royal & par les Ministres.

VII.

Dans aucun cas, le président ne pourra faire partie d'une députation..

VIII.

Le Corps législatif cessera d'être corps délibérant, tant que le Roi sera présent.

IX.

Les actes de la correspondance du Roi avec le Corps législatif, seront toujours contre-signés par un ministre.

X.

Les Ministres du Roi auront entrée dans l'Assemblée nationale législative; ils y auront une place marquée.

IV.

Jeżeli Król znaydzie potrzebą dla dobra kraju, ażeby prawodawstwo przeciągnięte zostało; albo żeby limita mieysca nie miała; albo żeby mieysce miała na czas krótszy; może na ten koniec przesłać przełożenie, nad którym ciało prawodawcze rozważać ma.

V.

Król zwoła ciało prawodawcze w czasie limity, kiedykolwiek interes państwa wymagać tego będzie; jako też w przypadkach, które ciało prawodawcze przewidzi, i oznaczy przed limitą.

VI.

Ilekroć Król uda się na mieysce obrad ciała prawodawczego, będzie zawsze przyimowanym, i odprowadzonym przez deputacyą; nie może mieć assystencyi we śrzodku sali, jak tylko z następcy Tronu i z Ministrów.

VII.

W żadnym przypadku, prezydent nie może bydź członkiem jakieykolwiek deputacyi.

VIII.

Ciało prawodawcze, przestaje bydź deliberuiącym w obecności Króla.

IX.

Wszelkie akta korrespondencyi Króla z ciałem prawodawczym, będą podpisane przez jednego Ministra.

X.

Ministrowie Króla, maią wolne weyście do Zgromadzenia Narodowego Prawodawczego, w którym mieysce wyznaczone mieć będą.

Ils feront entendus toutes les fois qu'ils le demanderont fur les objets relatifs á leur administration, ou lorfqu'ils feront requis de donner des éclairciffemens.

Ils feront également entendus fur les objets étrangers à leur administration, quand l'Affemblée Nationale leur accordera la parole.

W każdey materyi, w którey tylko zechcą mowić, lub kiedy od nich żądane będą oświecenia, wyfłuchanemi zoftaną.

Będą także wyfłuchanemi, i względem objektow obcych ich adminiftracyi, gdy im da głos Zgromadzenie Narodowe.

CHAPITRE IV.

De l'exercice du Pouvoir exécutif.

Article Premier.

Le Pouvoir exécutif fuprême réfide exclufivement dans la main du Roi.

Le Roi eft le chef fuprême de l'adminiftration générale du Royaume: le foin de veiller au maintien de l'ordre & de la tranquillité publique lui eft confié.

Le Roi eft le chef fuprême de l'armée de terre & de l'armée navale.

Au Roi eft délégué le foin de veiller à la fûreté extérieure du Royaume, d'en maintenir les droits & les poffeffions.

II.

Le Roi nomme les ambaffadeurs, & les autres agens des négociations politiques.

Il confère le commandement des armées & des flottes, & les grades de Maréchal de France & d'Amiral.

Il nomme les deux tiers des contre-Amiraux, la moitié des lieutenans-généraux,

ROZDZIAŁ IV.

O fprawowaniu władzy wykonawczey.

Artykuł Pierwszy.

Władza wykonawcza naywyżfza w ręce Króla wyłącznie jeft złożona.

Król jeft naywyżfzą głową adminiftracyi powfzechney króleftwa; wfzelkie ftarania do utrzymania porządku i fpokoyności publiczney jemu fą powierzone.

Król jeft naywyżfzą głową woyfka lądowego i morfkiego.

Królowi jeft zlecone wfzelkie ftaranie względem befpieczeńftwa zewnętrznego króleftwa, tudzież utrzymania praw jego i własności.

II.

Do Króla należy wyznaczenie Miniftrów za granicę, i innych ofob do negocyacyi politycznych.

Król rozdaie kommendę nad woyfkiem lądowym i flottami, jako też urząd Marfzałka Francuzkiego, i Admirała.

Nominuje także dwie części Contradmirałów, połowę Generałów Leytnantów,

maréchaux-de-camp, capitaines de vaiſſeaux, & colonels de la gendarmerie nationale.

Il nomme le tiers des colonels & des lieutenans-colonels, & le ſixième des lieutenans de vaiſſeaux:

Le tout en ſe conformant aux lois ſur l'avancement.

Il nomme dans l'adminiſtration, civile de marine, les ordonnateurs, les contrôleurs, les tréſoriers des arſenaux, les chefs des travaux, ſous chefs des bâtimens civils, la moitié des chefs d'adminiſtration & des ſous-chefs de conſtruction,

Il nomme les commiſſaires auprès des tribunaux.

Il nomme les prépoſés en chef aux régies des contributions indirectes & à l'adminiſtration des domaines nationaux.

Il ſurveille la fabrication des monnoies, & nomme les officiers chargés d'exercer cette ſurveillance dans la Commisſion générale, & dans les hôtels des monnoies

L'effigie du Roi eſt empreinte ſur toutes les monnoies du Royaume.

III,

Le Roi fait délivre les lettres-patentes, breve s, & commisſions aux fonctionnaires publics ou autres qui doivent en recevoir.

IV.

Le Roi fait dreſſer la liſte des penſions & gratifications, pour être préſentée au Corps legislatif à chacune de ſes ſesſions, & décrétée s'il y a lieu.

Marſzałków Polnych, Kapitanów okrętowych, i Pułkowników milicyi policyinych.

Nominuje trzecią część Pułkowników, Podpułkowników, a ſzoſtą część Poruczników okrętowych.

A takowe nominacye powinny ſię odbywać ſtoſownie do praw o awanſach,

Nominuje także w Adminiſtracyi cywilney morſkiey zarządzaiących, Kontrolerów i podſkarbich arſenałów; przełożonych nad robotami, i przełożonych niżſzych nad budynkami publicznemi, połowę przełożonych nad adminiſtracyą i nad zarządzaiącemi budowlą.

Nominuje kommiſſarzów przy ſądach.

Nominuje pierwſzych Rządzców nad wybieraniem podatków pobocznych, i zarządzeniem Dóbr Narodowych.

Król ma dozor naywyżſzy nad biciem monety i wyznacza urzędników, przez których dozór ten, tak w kommiſſyi generalney, jako i w mennicach jeſt ſprawowany.

Oſoba Króla jeſt wyrażona na wſzyſtkich monetach króleſtwa.

III

Król każe wydawać wſzelkie patenta, umocowania, i zlecenia tym Urzędnikom publicznym, którym ſię należą.

IV.

Król każe ułożyć liſtę penſyów i gratyfikacyi, dla podania jey ciału prawodawczemu na każdym onego zgromadzeniu które ią utwierdzi, jeżli mu ſię podobać będzie.

Section Premiere.

De la promulgation des Lois.

Article Premier.

Le Pouvoir exécutif eſt chargé de faire ſceller les lois du ſceau de l'Etat, & de les faire promulguer.

Il eſt chargé également de faire promulguer & exécuter les actes du Corps législatif qui n'ont pas beſoin de la ſanction du Roi.

II.

Il ſera fait deux expéditions originales de chaque loi, toutes deux ſignées du Roi, contre-ſignées par le Miniſtre de la Juſtice, & ſcellées du ſceau de l'Etat.

L'une reſtera dépoſée aux archives du Sceau, & l'autre ſera remiſe aux archives du Corps législatif.

III.

La promulgation des lois ſera ainſi conçue:

„ N. (*le nom du Roi*) par la grace de Dieu. „ & par la loi conſtitutionelle de l'Etat, Roi „ des Français; à tous préſens & venir, „ Salut. L'Aſſemblée Nationale a décrété, „ & Nous voulons & ordonnons ce qui ſuit: „

(*La copie littérale du décret ſera inſérée ſans aucun changement.*)

„ Mandons & ordonnons à tous les corps „ adminiſtratifs, & tribunaux, que les pré „ ſentes ils faſſent conſigner dans leurs re- „ giſtres, lire, publier & affi her dans „ leurs dép rtemens & reſſorts reſpe- „ ctifs, & exécuter comme loi du Royaume: „ en foi de quoi, nous avons ſigné ces pré-

„ ſen-

Część Pierwsza.

O ogłoſzeniu Praw.

Artykuł Pierwszy.

Władza wykonawcza obowiązaną jeſt nakazać przyłożenie pieczęci króleſtwa na uſtanowione prawa, i one podać do wiadomości.

Do teyże władzy także należeć będzie kazać obwieſzczać i wykonywać uchwały ciała prawodawczego nie potrzebuiące ſankcyi królewſkiey.

II.

Będą zawſze zrobione dwa oryginały każdego zapadłego prawa, obydwa z podpiſem Króla, i Miniſtra ſprawiedliwości pod pieczęcią Króleſtwa.

Jeden zoſtanie w Archivum pieczęci, a drugi będzie złożony w Archivum ciała prawodawczego.

III.

Ogłoſzenie prawa będzie w tych wyrazach:

„ N. (imie Króla) z Bożey łaſki, i z mo- „ cy Prawa Konſtytucyinego narodu, Król „ Francuzów, wſzyſtkim teraźnieyſzym, i „ przyſzłym pozdrowienie. Zgromadzenie „ Narodowe uchwaliło, a my mieć chcemy „ i nakazujemy to, co naſtępuje:

(*Tu ſię kładzie kopia co do ſłowa dekretu, bez żadney odmiany.*)

„ Oznaymujemy i rozkazujemy wſzyſtkim „ Adminiſtracyom i juryzdykcyom, aby ni- „ nieyſze prawo do akt ſwoich wpiſać, one „ czytać, ogłoſić, i wſzędzie w ſwoich de- „ partamentach, i wydziałach przybijać ka- „ zali, i one, jako prawo króleſtwa wykony- „ wali: Dla wiary czego ninieyſze piſmo,

„ przy

„ sentes, auxquelles nous avons fait apposer „ le sceau de l'Etat".

IV.

Si le Roi est mineur, les lois, proclamations & autres actes émanés de l'autorité royale pendant la Regence, seront conçues ainsi qu'il suit:

„ N, (*le nom du Régent*) Régent du „ Royaume, au nom de N. (*le nom du* „ *Roi*) par la grace de Dieu, & par la loi „ constitutionnelle de l'Etat, Roi des Fran„ çais, &c &c. &c."

V.

Le Pouvoir exécutif est tenu d'envoyer les lois aux corps administratifs & aux tribunaux, de se faire certifier cet envoi, & d'en justifier au Corps législatif.

VI.

Le Pouvoir exécutif ne peut faire aucune loi, même provisoire, mais seulement des proclamations conformes aux lois, pour en ordonner ou en rappeler l'exécution.

Section II.

De l'administration intérieure.

Article Premier.

Il y a dans chaque département une administration supérieure, & dans chaque district une administration subordonnée.

II.

Les administrateurs n'ont aucun caractère de représentation.

„ przy przyciśnieniu pieczęci krajowey, „ podpisem naszym stwierdzamy."

IV.

Jeżeli Król jest małoletní, na ow czas wszelkie prawa, proklamacye, i inne akta od władzy Króla przychodzące, będą w czasie regencyi wychodzić w tych wyrazach: N. (imie regenta) Regent Królestwa, w imie N. (imie Króla) z Bożey łaski i z mocy prawa konstytucyinego narodu Króla Francuzów &c. &c.

V.

Do władzy wykonawczey należy rozsyłać prawa do wszystkich administracyow i Juryzdykcyow, odbierać na to od nich zaświadczenia, i niemi usprawiedliwiać się przed ciałem prawodawczym.

VI.

Władza wykonawcza, żadnego prawa, nawet tymczasowego stanowić nie może, ale tylko ma wydać proklamacye stosowne do prawa; a nakazuiąc, albo przypominaiąc ich wykonanie.

Część II.

O administracyi wewnętrzney.

Artykuł Pierwszy.

W każdym departamencie jest administracya z zwierzchnością, w każdym zaś powiecie iest administracya z podległością:

II

Administratorowie nie będą zostawać w charakterze reprezentantów.

Ils font des agens élus à temps par le peuple, pour exercer, fous la furveillance & l'autorité du Roi, les fonctions administratives.

III.

Ils ne peuvent, ni s'immifcer dans l'exercice du Pouvoir législatif ou fufpendre l'exécution des lois, ni rien entreprendre fur l'ordre judiciaire, ni fur les difpofitions ou opérations militaires.

IV.

Les Adminiftrateurs font effentiellement chargés de répartir les contributions directes, & de furveiller les deniers provenant de toutes les contributions & revenus publics dans leur territoire.

Il appartient au Pouvoir législatif de déterminer les régles & le mode de leurs fonctions, tant fur les objets ci deffus exprimés, que fur toutes les autres parties de l'adminiftration intérieure.

V.

Le Roi a le droit d'annuller les actes des adminiftrateurs de département, contraires aux lois ou aux ordres qu'il leur aura adreffés.

Il peut, dans le cas d'une défobéiffance perfévérante, ou s'ils compromettent par leur actes la fûreté ou la tranquillité publique, les fufpendre de leurs fonctions.

VI.

Les adminiftrateurs de départemens ont de même le droit d'annuller les actes des

Są oni tylko urzędnikami wybranemi na czas od ludu, dla fprawowania pod dozorem i władzą Króla obowiązków adminiftracyinych.

III.

Nie mogą fię miefzać do fprawowania władzy prawodawczey, ani zawiefzać wykonania praw, i nic czynić przeciw porządkowi fądowemu, ani przeciw rozrządzeniom i obrotom woyfkowym.

IV.

Adminiftratorowie fzczegulnie fą upoważnieni do rozłożenia podatków ziemiańfkich i zawiadywać pinię dzmi pochodzącemi z wfzelkich podatków i dochodów publicznych w ich okręgu.

Do ciała prawodawczego należy określić rozległość i prawidła ich funkcyi, tak względem objektów wyżey wyrażonych, jako w ftofunku do wfzyftkich innych części adminiftracyi wewnętrzney.

V.

Król ma prawo fkaffować wfzelkie rozrządzenia Adminiftratorów departamentowych przeciwne prawom, lub rozkazom przez niego im pofłanym.

W przypadku gdyby trwali upornie w niepofłufzeńftwie, albo gdyby przez fwoje rozrządzenia zamiefzali befpieczeńftwo, i fpokoyność publiczną, Król ma moc zawiefić ich fprawowanie urzędow.

VI.

Adminiftratorowie departamentów maią także prawo fkaffować rozrządzenia admi-

ſous-adminiſtrateurs de diſtrict, contraires aux lois ou aux arrêtés des adminiſtrateurs de départemens, ou aux ordres que ces derniers leur auront donné ou tranſmis.

Ils peuvent également, dans le cas d'une deſobéiſſance perſévérante des ſous-adminiſtrateurs, ou ſi ces derniers compromettent par leurs actes la ſûreté ou la tranquillité publique, les ſuſpendre de leurs fonctions, à la charge d'en inſtruire le Roi, qui pourra lever ou confirmer la ſuſpenſion.

VII.

Le Roi peut, lorſque les adminiſtrateurs de départemens n'auront pas uſé du pouvoir qui leur eſt délégué dans l'article ci deſſus, annuller directement les actes des ſous-adminiſtrateurs, & les ſuſpendre dans les mêmes cas.

VIII.

Toutes les fois que le Roi aura prononcé ou confirmé la ſuſpenſion des adminiſtrateurs ou ſous adminiſtrateurs, il en inſtruira le Corps législatif.

Celui-ci pourra ou lever la ſuſpenſion, ou la confirmer, ou même diſſoudre l'adminiſtration coupable, & s'il y a lieu, renvoyer tous les adminiſtrateurs ou quelques-uns d'eux aux tribunaux criminels, ou porter contre eux le décret d'accuſation.

niſtratorów niżſzych powiatowych, przeciwne prawom lub uſtawom Adminiſtratorów departamentów, albo rozkazom, któreby ci im dali, lub przeſłali.

Mogą także w przypadku, gdyby ciż adminiſtratorowie niżſi powiatowi, trwali w niepoſłuſzeńſtwie, albo gdyby przez ſwoje rozrządzenia zamieſzali beſpieczeńſtwo, i ſpokoyność publiczną, zawieſić ſprawowanie ich funkcyi; z obowiązkiem uwiadomienia o tym Króla, który będzie mógł zawieſzenie to podnieść lub potwierdzić.

VII.

W przypadku, gdyby Adminiſtratorowie departamentów nie użyli tey władzy, jaka im jeſt powyżſzym artykułem oddana, Król może proſto ſkaſſować wſzelkie rozrządzenia Adminiſtratorów niżſzych, i zawieſić ſprawowanie ich urzędów.

VIII.

Ile razy Król wyda wyrok zawieſzaiący, lub potwierdzaiący zawieſzenie Adminiſtratorów departamentowych, lub powiatowych, tyle razy da o tym wiadomość ciału prawodawczemu.

To, będzie mogło albo podnieść zawieſienie, albo je potwierdzić, albo nawet rozpuścić zupełnie adminiſtracyą wykraczaiącą; a jeźli tego znaydzie potrzebę, odeſłać wſzyſtkich Adminiſtratorów, lub niektóre z pomiędzy nich oſoby do ſądów kryminalnych, albo wydać przeciw nim dekręt oſkarżenie nakazniący.

SECTION III.

Des relations extérieures.

ARTICLE PREMIER.

Le Roi ſeul peut entretenir des relations politiques au dehors, conduire les négociations faire des préparatifs de guerre proportionnés à ceux des Etats voiſins, diſtribuer les forces de terre & de mer ainſi qu'il le jugera convenable, & en régler la direction en cas de guerre.

II.

Toute déclaration de guerre ſera faite en ces termes: *De la part du Roi des Français, au nom de la Nation.*

III.

Il appartient au Roi d'arrêter & de ſigner avec toutes les Puiſſances étrangères, tous les traités de paix, d'alliance & de commerce, & autres conventions qu'il jugera néceſſaires au bien de l'Etat, ſauf la ratification du Corps législatif.

CHAPITRE V.

Du Pouvoir judiciaire.

ARTICLE PREMIER.

Le Pouvoir judiciaire ne peut, en aucun cas, être exercé par le Corps législatif, ni par le Roi.

II.

La juſtice ſera rendue gratuitement par des juges élus à temps par le Peuple, & inſtitués par lettres patentes du Roi, qui ne pourra les refuſer.

CZĘŚĆ III.

O ſtoſunkach zewnętrznych.

ARTYKUŁ PIERWSZY.

Sam tylko Król może utrzymywać ſtoſunki polityczne zewnątrz, prowadzić negocyacye, czynić przygotowania wojenne ſtoſowne do tych, które ſię u ſąſiadów robią, czynić rozkład ſił lądowych i morſkich, według potrzeby jaką będzie ſądził, i zawiadywać ich kierowaniem w czaſie woyny.

II.

Wſzelkie wypowiedzenie woyny uczynione będzie w tych wyrazach: *od Króla Francuzów imieniem Narodu.*

III.

Do Króla należy zawieranie i podpiſanie z wſzyſtkiemi państwami zagranicznemi, traktatów pokoju, związkowych, handlowych, i wſzelkich konwencyi, które oſądzi za potrzebne dla dobra kraju, z warunkiem potwierdzenia ich przez ciało prawodawcze.

ROZDZIAŁ V.

O władzy ſądowniczey.

ARTYKUŁ PIERWSZY.

Władza ſądownicza w żadnym przypadku ſprawowana bydź nie może, ani przez ciało prawodawcze, ani przez Króla.

II.

Sprawiedliwość bez opłaty oddawana będzie przez ſędziow na czas pewny od ludu wybranych, a na urząd ten patentem Królewſkim umocowanych, który im go nie będzie mógł odmówić.

Ils ne pourront être, ni destitués que pour forfaiture duement jugée, ni suspendus que par une accusation admise.

L' Accusateur public sera nommé par le Peuple.

III.

Les tribunaux ne peuvent, ni s'immiscer dans l'exercice du Pouvoir législatif, ou suspendre l'exécution des lois, ni entreprendre sur les fonctions administratives, ou citer devant eux les administrateurs pour raison de leurs fonctions.

IV.

Les citoyens ne peuvent être distraits des juges que la loi leur assigne, par aucune commission, ni par d'autres attributions & évocations que celles qui sont déterminées par les lois.

V.

Le droit des citoyens, de terminer définitivement leurs contestations par la voie de l'arbitrage, ne peut recevoir aucune atteinte par les actes du Pouvoir législatif.

VI.

Les tribunaux ordinaires ne peuvent recevoir aucune action au civil, sans qu'il leur soit justifié que les parties ont comparu, ou que le demandeur a cité sa partie adverse devant des médiateurs pour parvenir à une conciliation.

VII.

Il y aura un ou plusieurs juges-de-paix dans les villes. Le nombre en sera déterminé par le Pouvoir législatif.

A ci nie będą mogli bydź złożeni z urzędów swoich, chyba za popełnionym przestępstwem prawnie uznanym, ani zawieszonemi w sprawowaniu urzędów, chyba za dopuszczonym oskarżeniem. Instygator publiczny obrany będzie od ludu.

III.

Trybunały sądowe nie mogą mieszać się w sprawowanie władzy prawodawczey, ani zawieszać wykonania praw, ani naruszać funkcyi administracyinych, ani przed sąd swoy Administratorów pociągać do odpowiedzi z ich funkcyi.

IV.

Obywatele nie mogą bydź wyięci z pod zwierzchności tych sędziów, których im prawo wyznacza, przez żaden nakaz, ani przez jakiekolwiek inne odesłania i ewokacye, prócz tych, które są prawem oznaczone.

V.

Prawo Obywatelów zakończenia ostatecznie swych sprzeczek przez ugody przyjacielskie nie może bydź nadwerężone żadną ciała prawodawczego uchwałą.

VI.

Trybunały ordynaryine nie przyimą żadney sprawy cywilney, bez zaświadczenia przed sobą złożonego, iż strony stanęły, albo że powod zapozwał wprzód stronę przeciwną przed sąd polubowny dla pogodzenia się.

VII.

W każdym mieście będzie jeden lub kilku sędziow pokoju. Liczba ich będzie przez ciało prawodawcze oznaczona.

VIII.

Il appartient au Pouvoir législatif de régler le nombre & les arrondiſſemens des tribunaux, & le nombre des juges dont chaque tribunal ſera composé.

IX.

En matière criminelle, nul citoyen ne peut être jugé que ſur une accuſation reçue par des jurés, ou décrétée par le Corps législatif dans les cas où il lui appartient de pourſuivre l'accuſation.

Après l'accuſation admiſe, le fait ſera reconnu & déclaré par des jurés.

L'accuſé aura la faculté d'en récuſer jusqu'à vingt, ſans donner de motifs.

Les jurés qui déclareront le fait, ne pourront être audeſſous du nombre de douze.

L'application de la loi ſera faite par des juges.

L'inſtruction ſera publique, l'on ne pourra refuſer aux accuſés le ſecours d'un Conſeil.

Tout homme acquitté par un juré légal, ne peut plus être repris ni accuſé à raiſon du même fait.

X.

Nul homme ne peut être ſaiſi que pour être conduit devant l'officier de police; & nul ne peut être mis en arreſtation ou détenu qu'en vertu d'un mandat des officiers de police, d'une ordonnance de priſe de corps d'un Tribunal, d'un décret d'accuſation du Corps législatif dans le cas où il lui appartient de le prononcer, ou d'un ju-

VIII.

Do ciała prawodawczego należy wyznaczyć liczbę i wydział każdego ſądu, jako też liczbę ſędziow, z których każdy ſąd ſkładać ſię ma.

IX.

W materyi kryminalney, żaden obywatel ſądzonym bydź nie może, dopóki wprzód oſkarżenie jego, nie będzie przyięte od ſędziow przyſięgłych, albo nakazane dekretem ciała prawodawczego, w tych przypadkach, w których mu wolno z prawa oſkarżenie nakazywać.

Po przyiętym oſkarżeniu ſprawa będzie uznana i ogłoſzona przez ſędziow przyſięgłych.

Oſkarżonemu, wolno jeſt excypować z pomiędzy ſędziow oſob do liczby 20. bez przyocz enia tego powodów.

Do ogłoſzenia ſprawy naymniey 12. ſędziow bydź powinno.

Przyſtoſowanie prawa powinno bydź przez ſędziow czynione.

Wywód ſprawy będzie ſię publicznie odbywał, i nie będzie można odmówić oſkarżonemu zaciągania rady dla poparcia ſprawy.

Żaden człowiek uwolniony od ſędziow przyſięgłych, nie może już bydź drugi raz pociąganym, ani oſkarżonym o tenże ſam uczynek.

X.

Każdy człowiek przytrzymany, powinien zaraz bydź ſtawiony przed urzędnika policyinego; nikt zaś nie może bydź zaareſztowany, lub przytrzymany, tylko za mandatem Urzędników policyinych, za nakazem areſztowania od Trybunału wydanym, za Dekretem oſkarżenia od ciała prawodawczego wyſzłym w tych przypadkach, w

gement de condamnation à priſon ou détention correctionelle.

XI.

Tout homme ſaiſi & conduit devant l'officier de police, ſera examiné ſur-le champ ou au plus tard dans les vingt-quatre heures. S'il réſulte de l'examen qu'il n'y a aucun ſujet d'inculpation contre lui, il ſera remis auſſitôt en liberté; ou s'il y a lieu de l'envoyer à la maiſon d'arrêt, il y ſera conduit dans le plus bref délai, qui en aucun cas ne pourra excéder trois jours.

XII.

Nul homme arrêté ne peut être retenu s'il donne caution ſuffiſante, dans tous les cas où la loi permet de reſter libre ſous cautionnement.

XIII.

Nul homme, dans le cas où ſa détention eſt autoriſée par la loi, ne peut être conduit & détenu que dans les lieux légalement & publiquement déſignés pour ſervir de maiſon d'arrêt, de maiſon de juſtice, ou de priſon.

XIV.

Nul gardien ou geolier ne peut recevoir ni retenir aucun homme qu'en vertu d'un mandat, ordonnance de priſe-de-corps, décret d'accuſation, ou jugement mentionnés dans l'article X. ci deſſus, & ſans que la tranſcription en ait été faite ſur ſon regiſtre.

których do niego należy takowe wydawać, lub za wyrokiem ſkazuiącym do więzienia, lub areſztu poprawy.

XI.

Każdy przytrzymany, i ſtawiony przed Urzędnika Policyi, ma bydź natychmiaſt examinowanym, albo naydaley w przeciągu 24. godzin.

Gdy ſię okaże z examinu, iż nie ma przyczyny obwinienia przeciwko niemu, natychmiaſt uwolnionym bydź powinien, albo gdy wypadnie odeſłanie onego do więzienia, ma bydź tam zaprowadzonym bez długiey zwłoki, która w żadnym razie nad 3. dni przeciągnąć ſię nie może.

XII.

Nikt nie powinien bydź trzymanym w areſzcie, jeżli doſtateczną ſtawi porękę w każdym przypadku, w którym prawo pozwala bydź wolnym za kaucyą.

XIII.

Żaden człowiek, gdy uwięzienie onego jeſt Prawem upoważnione, nie może bydź przytrzymanym, tylko w mieyſcach prawem wyznaczonych domem areſztu, ſprawiedliwości, lub więzienia.

XIV.

Żaden dozorca, ani ſtroż więzienia, nie może przyimować, ani zatrzymywać nikogo, tylko za mandatem, nakazem areſztowania, Dekretem zaſkarżenia, lub wyrokiem ſądowym wyżey w rozdziale X. oſtrzeżonemi, które wprzód wnieść powinien do regeſtru ſwego.

XV.

Tout gardien ou geolier eſt tenu, ſans qu'aucun ordre puiſſe l'en diſpenſer, de re préſenter la perſonne du détenu à l'officier civil ayant la police de la maiſon de dé tention, toutes les fois qu'il en ſera requis par lui.

La repréſentation de la perſonne du détenu ne pourra de même être refuſée à ſes parens & amis, porteurs de l'ordre de l'of ficier civil, qui ſera toujours tenu de l'ac corder à moins que le gardien ou geoiler ne repréſente une ordonnance du juge, tran ſcrite ſur ſon regiſtre, pour tenir l'arrêté au ſecret.

XVI.

Tout homme, quel que ſoit ſa place ou ſon emploi, autre que ceux à qui la loi donne le droit d'arreſtation, qui donnera, ſignera exécutera ou fera exécuter l'ordre d'arrêter un citoyen; ou quiconque, même dans les cas d'arreſtation autoriſés par la loi, con duira, recevra ou retiendra un citoyen dans un lieu de détention non publiquement & légalement déſigné; & tout gardien ou geo-lier qui contreviendra aux diſpoſitions des articles XIV & XV. ci deſſus, ſeront cou-pables du crime de détention arbitraire.

XVII.

Nul homme ne peut être recherché ni pourſuivi pour raiſon des écrits qu'il aura fait imprimer ou publier ſur quelque matié-re

XV.

Każdy dozorca lub ſtroż więzienia nie za-ſłaniaiąc ſię żadnym rozkazem, powinien okazać oſobę uwięzioną Urzędnikowi cywil-nemu ſprawuiącemu policyą więzienia ka-żdego czaſu gdy tego po nim wymagać będzie.

Okazanie oſoby w więzieniu ſiedzącey, nie będzie także mogło bydź odmówione iey krewnym, i przyjaciołem, maiącym na to pozwolenie Urzędnika cywilnego, który obowiązanym będzie dać je zawſze, wyią-wſzy gdyby zaſzedł do dozorcy lub ſtróża więzienia rozkaz ſędziego, trzymania are-ſztanta w ſekrecie. i tym tylko rozkazem do regeſtru ſwego wnieſionym, zaſłonic ſię może.

XVI.

Ktokolwiek na jakim bądź zoſtaiąc urzę-dzie, niemaiący władzy z prawa ſobie da-ney areſztowania, gdyby wydał, podpiſał, wykonał, lub wykonać kazał rozkaz areſzto-wania obywatela lub ktokolwiek nawet w przypadkach upoważnionych prawem are-ſztowania, zaprowadzi, przyimie lub za-trzyma obywatela w mieyſcu areſztu, któ-reby do tego publicznie i prawnie nie by-ło wyznaczone, i każdy dozorca lub ſtroż więzienia, któryby wykroczył przeciwko rozrządzeniom artykułów XIV. i XV. zwyż wyrażonych ſtaną ſię winnemi wyſtępku ſa-mowolnego więzienia.

XVII.

Żaden człowiek nie może bydź nagaba-nym ani ściganym z powodu piſm druko-wanych, i na publiczność wydanych w ja-kieykol-

re que ce ſoit, ſi ce n'eſt qu'il ait provoqué à deſſein la déſobeiſſance à la loi, l'aviliſſement des Pouvoirs conſtitués, la réſiſtance à leurs actes, ou quelques unes des actions déclarées crimes ou délits par la loi.

La cenſure ſur les actes des Pouvoirs conſtitués eſt permiſe; mais les calomnies volontaires contre la probité des Fonctionnaires publics & la droiture de leurs intentions dans l'exercice de leurs fonctions, pourront être pourſuivies par ceux qui en ſont l'objet.

Les calomnies & injures contre quelques perſonnes que ce ſoit, relatives aux actions de leur vie privée, ſeront punies ſur leur pourſuite.

XVIII.

Nul ne peut être jugé, ſoit par la vie civile, ſoit par la voie criminelle, pour fait d'écrits imprimés ou publiés, ſans qu'il ait été reconnu & déclaré par un Juré, 1°. s'il y a délit dans l'écrit dénoncé; 2°. ſi la perſonne pourſuivie en eſt coupable.

XIX.

Il y aura pour tout le Royaume un ſeul Tribunal de caſſation, établi auprès du Corps légiſlatif. Il aura pour fonctions de prononcer.

Sur les demandes en caſſation contre les jugemens rendus en dernier reſſort par les tribunaux;

Sur les demandes en renvoi d'un tribunal à un autre, pour cauſe de ſuſpicion légitime;

Sur les réglemens de juges & les priſes-à-partie contre un tribunal entier.

kieykolwiek bądź materyi, chyba jeżeli umyślnie zachęcał do nieposłuſzeńſtwa prawu, do znieważenia władz uſtanowionych, do opierania ſię ich uchwałom, lub do jakich czynności za wyſtępek lub wykroczenie, prawem uznanych.

Naganienie uchwał władz upoważnionych jeſt pozwolone, lecz o potwarze umyślne przeciwko poczciwości urzędników publicznych, i czyſtości ich zamiarów w ſprawowaniu ich urzędów, będą mogli pociągać do ſądu ci, którzy onych ſą celem.

Potwarze i zelżywości przeciwko iakimkolwiek bądź oſobom ściągaiące ſię do ſpraw ich życia prywatnego karane będą, za ich oſkarżeniem.

XVIII.

Nikt nie może bydź ſądzonym, ani cywilnie, ani kryminalnie za piſma drukowane, lub na bubliczność wydane, jeżeli ſąd przyſięgły wprzód nie uznał i oświadczył, 1.) że jeſt wyſtępność w donieſionym piśmie, 2.) że oſoba do ſądu pociągniona jeſt winną.

XIX.

Na całe króleſtwo będzie jeden tylko trybunał keſſacyi przy boku ciała prawodawczego. Do niego należeć będzie wydawać wyroki:

Na żądanie kaſſacyi dekretów oſtatecznie w trybunałach wydanych.

Na żądanie odeſłania ſprawy do inſzego trybunału, z przyczyny prawnego podeyrzenia.

Na rozrządzenia ſędziow i na ſprawy przeciwko całemu ſądowi.

XX.

En matière de caſſation, le Tribunal de caſſation ne pourra jamais connoître du fond des affaires; mais, après avoir caſſé le jugement qui aura été rendu ſur une procédure dans laquelle les formes auront été violées, ou qui contiendra une contravention expreſſe à la loi, il renverra le fond du procès au tribunal qui doit en connoître.

XXI.

Lorſqu'après deux caſſations, le jugement du troiſième tribunal ſera attaqué par les mêmes moyens que les deux premiers, la queſtion ne pourra plus être agitée au Tribunal de caſſation ſans avoir été ſoumiſe au Corps législatif, qui portera un décret déclaratoire de la loi auquel le Tribunal de caſſation ſera tenu de ſe conformer.

XXII.

Chaque année, le Tribunal de caſſation ſera tenu d'envoyer à la barre du Corps législatif une députation de huit de ſes membres, qui lui préſenteront l'état des jugemens rendus, à côté de chacun deſquels ſeront la notice abrégée de l'affaire, & le texte de la loi qui aura déterminé la déciſion.

XXIII.

Une Haute-Cour nationale, formée de membres de Tribunal de caſſation & de Hauts-Jurés, connoîtra des délits des miniſtres & agens principaux du Pouvoir exécutif, & de crimes qui attaqueront la sûreté générale de l'Etat, lorſque le Corps législatif aura rendu un décret d'accuſation.

XX.

Trybunał caſſacyi nie będzie mogł nigdy ſprawę na nowo roztrząſać, ale ſkaſſowawſzy wyrok zapadły w processie, w którym formalność złamana była, albo ſprzeciwieńſtwo prawu zaſzło, ſprawę na powrot odeſzle do ſądu, który ią na nowo do rozpoznania weżmie.

XXI.

Kiedy po dwukrotney kaſſacyi dekret, trzeciego nawet ſądu będzie oſkarżony, w tym ſamym ſpoſobie, jak dwa pierwſze, rozprawa nie będzie już mógła w trybunale kaſſacyi odbywać ſię, aż wprzód będzie poddana pod wyrok ciała prawodawczego, które wyda dekret deklaruiący prawo, do którego trybunał kaſſacyi ma ſię ſtoſować.

XXII.

Każdego roku trybunał kaſſacyi będzie okowiązany wyſłać przed kratę Zgromadzenia Narodowego Deputacyą złożoną z 8. ſwoich członków, którzy okażą liſtę wydanych dekretów; na boku zaś każdego dekretu będzie wyrażona treść ſprawy, i text prawa, które wyrok takowy naznaczyło.

XXIII.

Naywyżſzy ſąd Narodowy ſkładaiący ſię z członków trybunału kaſſacyi, i wſzyſtkich ſędziow przyſięgłych będzie ſię zatrudniać rozpoznawaniem przeſtępſtw miniſtrow, i przednieyſzych władzy wykonawczey Urzędników, równie iak wyſtępkami naruſzaiącemi beſpieczeńſtwo powſzechne kraju, kie-

Elle ne se rassemblera que sur la proclamation du Corps législatif, & à une distance de 30,000 toises au moins du lieu où la Législature tiendra ses Séances.

XXIV.

Les expéditions exécutoires des jugemens des Tribunaux seront conçues ainsi qu'il suit:

N. (*le nom du Roi.*) par la grace de Dieu & par la Loi constitutionnelle de l'Etat, Roi des François; à tous présens & à venir, Salut: Le Tribunal de..... a rendu le Jugement suivant:

(*Ici sera copié le Jugement, dans lequel il sera fait mention du nom des Juges.*)

Mandons & ordonnons à tous Huissiers sur ce requis, de mettre le dit Jugement à exécution, à nos Commissaires auprès des Tribunaux d'y tenir la main, & à tous Commandans & officiers de la force publique, de prêter main forte, lorsqu'ils en seront légalement requis: en foi de quoi le présent a été signé par le Président du Tribunal & par le Greffier.

XXV.

Les fonctions des Commissaires du Roi auprès des tribunaux, seront de requérir l'observation des lois dans les jugemens à rendre, & de faire exécuter les jugemens rendus.

Ils ne seront point accusateurs publics; mais ils seront entendus sur toutes les accusations, & requerront pendant le cours de l'instruction pour la régularité des for-

dy względem nich ciało prawodawcze wyda dekret oskarżenie nakazuiący.

Ten Sąd naywyższy tylko za proklamacyą ciała prawodawczego zbierać się będzie, a to w odległości przynaymniey 30.000. sznorów od mieysca, gdzie Prawodawstwo swe mieć będzie sessye.

XXIV.

Harynga dekretu we wszystkich trybunałach kędzie w następuiących wyrazach:

N. (*imie Króla*) z bożey łaski i mocy prawa konstytucyinego narodu, Krol Francuzów. Wszystkim teraźnieyszym i przyszłym pozdrowienie:

Sąd N. wyda dekret następuiący: (*tu będzie dekret wypisany.* Oznaymujemy i rozkazujemy wszystkim woźnym, aby ninieyszy dekret podali do wykonania, wszystkim naszym kommissarzom przy juryzdykcyach zostaiącym, aby do tego przyłożyli się; nakoniec wszystkim kommendantom i officerom siły publiczney, aby pomoc zbroyną dali, jeżeli o to prawnie rekwirowani zostaną. Dla wiary czego ninieyszy dekret został zapieczętowany, i podpisany przez prezydenta i pisarza sądu.

XXV

Obowiązkiem kommissarzów Królewskich przy sądach zostaiących będzie przestrzegać zachowania praw w dekretach wydać się maiących, tudzież zapadłe przywodzić do exekucyi.

Nie będą oni oskarżycielami publicznemi, ale we wszystkich oskarżeniach będą słuchanemi, a w czasie wywodu sprawy, będą przestrzegać zachowania porządku w postę-

mes, & avant le jugement pour l'application de la loi.

XXVI.

Les Commissaires du Roi auprès des tribunaux dénonceront au directeur du juré, soit d'office, soit d'après les ordres qui leur seront donnés par le Roi,

Les attentats contre la liberté individuelle des citoyens, contre la libre circulation des subsistances & autres objets de commerce, & contre la perception des contributions;

Les délits par lesquels l'exécution des ordres donnés par le Roi, dans l'exercice des fonctions qui lui sont déléguées, seroit troublée ou empêchée;

Les attentats contre le droit des gens;

Et les rebellions à l'exécution des jugemens, & de tous les actes exécutoires émanés des Pouvoirs constitués.

XXVII.

Le Ministre de la justice dénoncera au tribunal de cassation, par la voie du Commissaire du Roi, sans préjudice du droit des parties intéressées, les actes par lesquels les juges auroient excédé les bornes de leur pouvoir.

Le tribunal les annullera; & s'ils donnent lieu à la forfaiture, le fait sera dénoncé au Corps législatif, qui rendra le décret d'accusation, s'il y a lieu, & renverra les prévenus devant la Haute-Cour nationale.

---

powaniu prawym, a przed zapadłym wyrokiem pilnować przystosowania prawa.

XXVI.

Kommissarze Królewscy przy sądach zostaiący, będą delatorami przed dyrektorem sędziow przysięgłych, czy to z mocy urzędu, czy przez wydany rozkaz Królewski.

Wszelkich zamachow na wolność osobistą obywatelów, lub na wolną cyrkulacyą żywności, lub na wybieranie podatków.

Wszelkich przestępstw, przez które wykonanie rozkazow Krola w sprawowaniu funkcyi iemu oddanych byłoby zamieszane lub tamowane.

Wszelkich wykroczeń przeciwko prawom Narodw.

Wszelkich buntow przeciwko wykonaniu dekretów i wszystkich uchwał exekucyinych od władz konstytucyinych pochodzących.

XXVII.

Minister sprawiedliwości przez osobę kommissarza Królewskiego zaskarżać będzie przed Trybunałem kassacyi uchwały, w których sędziowie przestąpili granice władzy swoiey

Trybunał ie zniszczy, a ieżeli stanowią przestępstwo kryminalne, uczynek taki będzie doniesiony ciału prawodawczemu, które wyda dekret na oskarżenie, i odeszle obwinionych do naywyższego sądu narodowego.

TITRE IV.

De la Force publique.

Article Premier.

La force publique est instituée pour défendre l'Etat contre les ennemis du dehors & assurer au dedans le maintien de l'ordre & l'exécution des lois.

II.

Elle est composée,

De l'armée de terre, & de mer;

De la troupe spécialement destinée au service intérieur;

Et, subsidiairement, des Citoyens actifs, & de leurs enfans en état de porter les armes, inscrits sur le rôle de la garde nationale.

III.

Les gardes nationales ne forment ni un corps militaire, ni une institution dans l'Etat; ce sont les Citoyens eux mêmes appelés au service de la force publique.

IV.

Les Citoyens ne pourront jamais se former, ni agir comme gardes nationales, qu'en vertu d'une réquisition ou d'une autorisation légale.

V.

Ils sont soumis, en cette qualité, à une organisation déterminée par la loi.

Ils ne peuvent avoir dans tout le royaume qu'une même discipline & un même uniforme.

Les distinctions de grade & la subordination ne subsistent que relativement au service & pendant sa durée.

TYTUŁ IV.

O sile Publiczney.

Artykuł Pierwszy.

Siła publiczna iest ustanowiona dla zasłonienia Królestwa od nieprzyiacioł zewnętrznych, a dla zapewnienia wewnątrz utrzymywania porządku, i wykonania praw.

II.

Taż siła składa się z woyska lądowego i morskiego, z żołnierzy szczególnie przeznaczonego do służby wewnętrzney.

A w potrzebie pomocy z obywateli czynnych i ich synów będących w stanie noszenia broni wpisanych w regestr gwardyi narodowey.

III.

Gwardyi narodowe nie składaią, ani ciała woyskowego, ani ustanowienia osobnego w Państwie: są to sami obywatele wezwani do posługi sile publiczney.

IV.

Obywatele nie będą mogli nigdy się gromadzić, ani działać iako gwardya narodowa tylko zawezwaniem, i upoważnieniem legalnym.

V.

W tym kształcie podlegaią organizacyi prawem udeterminowaney.

W całym Królestwie iednakową karność i mundur iednakowy mieć będą.

Różnica stopniow i karność są tylko uważane, co do służby, i póki taż trwać będzie.

VI.

Les officiers font élus à temps, & ne peuvent être réélus qu'après un intervalle de fervice comme foldats.

Nul ne commandera la garde nationale de plus d'un diftrict.

VII.

Toutes les parties de la force publique, employées pour la fûreté de l'Etat contre les ennemis du dehors, agiront fous les ordres du Roi.

VIII.

Aucun corps ou détachement de troupes de ligne ne peut agir dans l'intérieur du Royaume fans une requifition légale.

XI.

Aucun agent de la force publique ne peut entrer dans la maifon d'un citoyen, fi ce n'eft pour l'exécution des mandemens de Police & de Juftice, ou dans les cas formellement prévus par la loi.

X.

La requifition de la force publique dans l'intérieur du Royaume, appartient aux officiers civils, fuivant les règles déterminées par le Pouvoir législatif.

XI.

Si des troubles agitent tout un département, le Roi donnera, fous la refponfabilité de fes miniftres, les ordres néceffaires pour l'exécution des lois & le rétabliffement de l'ordre; mais à la charge d'en informer le Corps législatif, s'il eft affemblé, & de le convoquer s'il eft en vacance.

IV.

Officerowie na pewny czas fą obierani, i nie mogą powtórnie bydź obranemi, chyba że nieiaki iak jako prości fłużyli Zołnierze.

Nikt nie będzie mógł więcey Komenderować Gwardyi, iak iednego Powiatu.

VII.

Wfzyftkie części fiły publiczney użyte dla bezpieczęńftwa przeciwko Nieprzyiaciołom ze wnętrznym działać będą pod Kommendą Królewfką.

VIII.

Zadne ciało, czyli część Woyfka polnego nie może działać wewnątrz Królewftwa bez prawnego wezwania.

IX.

Zaden Urzędnik fiły publiczney nie może wniść do domu Obywatelfkiego, tylko dla wykonania rozkazów Policyi, fprawiedliwości, i w przypadkach wyraźnie w prawie przewidzianych.

X.

Wezwanie fiły publiczney w Królewftwie należy do Urzędników Cywilnych, podług prawideł opifanych od Władzy Prawodawczey.

XI.

Jeżeli zamiefzania w całym panują wydziale, Król, pod odpofidziałnością fwych Miniftrow potrzebne wyda rozkazy, w celu wykonania praw i powrócenia porządku lecz pod obowiązkiem doniefienia o tym ciału Prawodawczemu ieźli ieft zebrane, a zwołania go, ieźli ieft odroczone.

XII.

La force publique eſt eſſentiellement obéiſſante ; nul corps armé ne peut délibérer.

XIII.

L'Armée de terre & de mer, & la troupe deſtinée à la ſûreté intérieure, ſont ſoumiſes à des lois particulières, ſoit pour le maintien de la diſcipline, ſoit pour la forme des jugemens & la nature des peines en matière de délits militaires.

XII.

Siła publiczna w ſzczególnieyſzym zostaie poſłuſzeńſtwie, żadne ciało zbroyne rozważać nie może.

XIII.

Armia lądowa i morſka, tudzież Woyſko przeznaczone do ſtrzeżenia bezpieczeńſtwa wewnętrznego podlegaią Prawom ſzczególnym, bądź co do otrzymania karności, bądź co do formy Sądowey, i natury ukarania za przeſtępſtwa Woyſkowe.

TITRE V.

De Contributions publiques.

ARTICLE PREMIER.

Les contributions publiques ſeront délibérées & fixées chaque année par le Corps législatif, & ne pourront ſubſiſter au delà du dernier jour de la ſeſſion ſuivante, ſi elles n'ont pas été expreſſément renouvelées.

II.

Sous aucun prétexte, les fonds néceſſaires à l'acquittement de la dette nationale & au paiement de la liſte civile, ne pourront être ni refuſés ni ſuſpendus.

Le traitement des miniſtres du culte catholique penſionnés conſervés, élus ou nommés en vertu des décrets de l'Aſſemblée Nationale Conſtituante, fait partie de la dette nationale.

Le Corps législatif ne pourra, en aucun cas, charger la Nation du paiement des dettes d'aucun individu.

TYTUŁ V.

O podatkach publicznych.

ARTYKUŁ PIERWSZY.

Ciało Prawodawcze rozważać i uſtanawiać będzie co rok podatki publiczne, które tylko do oſtatniego dnia naſtępuiącego Prawodawſtwa trwać mogą, ieżeli wyraźnie ponowione niebyły.

II.

Pod żadnym pretextem, funduſze potrzebne do zaſpoienia długu Narodowego, i zapłacenia liſty cywilney, niebędą mogły bydź odmowione ani wſtrzymane.

Opatrzenie Miniſtrów obrządku Katolickiego, penſyonowanych, zachowanych, obranych lub mianowanych Dekretem Zgromadzenia Narodowego Konſtytucyinego, wchodzi w dług Narodowy.

Ciało Prawodawcze w żadnym razie obciążać nie może Narodu wypłacaniem długu oſoby ſzczególney.

III.

Les comptes détaillés de la dépenſe des départemens miniſtériels, ſignés & certifiés par les miniſtres ou ordonnateurs généraux, ſeront rendus publics par la voie de l'impreſſion, au commencement des ſeſſions de chaque législature.

Il en ſera de même des états de recette des diverſes contributions, & de tous les revenus publics.

Les états de ces dépenſes & recettes ſeront diſtingués ſuivant leur nature, & exprimeront les ſommes touchées & dépenſées année par année dans chaque diſtrict.

Les dépenſes particulières à chaque département, & relatives aux tribunaux, aux corps adminiſtratifs & autres établiſſemens, ſeront également rendues publiques.

IV.

Les adminiſtrateurs de département & ſous adminiſtrateurs ne pourront ni établir aucune contribution publique, ni faire aucune répartition au delà du temps & des ſommes fixées par le Corps législatif, ni délibérer ou permettre, ſans y être autoriſés par lui, aucun emprunt local à la charge des citoyens du département.

V.

Le Pouvoir exécutif dirige & ſurveille la perception & le verſement des contributions, & donne tous les ordres néceſſaires à cet effet.

TITRE

III.

Wyſzczególnone rachunki wydatków Departamentow Miniſtrowſkich, podpiſane i zaświadczone przez Miniſtrów lub Rządców generalnych do wiadomości publiczney drukiem podane będą na początku rozpoczęcia każdego Prawodawſtwa.

Toż ſamo czynić ſię będzie z tabellami percepty z różnych podatków i wſzelkich dochodów publicznych.

Tabelle wydatków i dochodów podług ſwey natury rozróżnione oznaczać będą ſummy weſzłe i wydane co rok w każdym Powiecie.

Wydatki ſzczegolne każdego Departamentu, i ściągaiące ſię do Trybunałow, ciał adminiſtacyinych, i innych uſtanowień, także do publiczney przyidą wiadomości.

IV.

Adminiſtratorowie wydziałowi i ich zaſtępcy nie będą mogli uſtanowią żadnego podatku publicznego; ani czynić rozładu nadwymierzony czas, i oznaczone ſummy od ciała Prawodawczego; ani rozważać lub pozwalać zaciągania długow mieyſcowym z uciążeniem Obywateli wydziału, nie będąc do tego upoważnionemi od ciała prawodawczego.

V.

Władza wykonawcza kieruje, i ma baczność nad wybieraniem podatkow i wydaie potrzebne w teymierże rozkazy.

TYTUŁ

TITRE VI.

Des rapports de la Nation Françaiſe avec les Nations étrangères.

La Nation Françaiſe renonce à entreprendre aucune guerre dans la vue de faire des conquêtes, & n'emploiera jamais ſes forces contre la liberté d'aucun Peuple.

La Conſtitution n'admet point de droit d'aubaine.

Les Etrangers, établis ou non en France, ſuccèdent à leurs parens étrangers ou Français.

Ils peuvent contracter, acquérir & recevoir des biens ſitués en France, & en diſpoſer, de même que tout Citoyen Français, par tous les moyens autoriſés par les lois.

Les Etrangers qui ſe trouvent en France, ſont ſoumis aux mêmes lois criminelles & de police que les Citoyens Français, ſauf les conventions arrêtées avec les Puiſſances étrangères: leur perſonne, leurs biens, leur induſtrie, leur culte ſont également protégés par la loi.

TYTUŁ VI.

O ſtoſunkach narodu Francuzkiego do obcych narodow.

Narod francuzki zrzeka ſię przedſiębrania wſzelkiey woyny w celu podbicia krajow, i nigdy ſwych ſił nie użyje przeciw wolności Narodu jakiego.

Konſtytucya nie dozwala kadukow.

Cudzoziemcy zamieſzkani, lub nie, w Francyi dziedziczą po ſwych krewnych cudzoziemcach, lub Francuzach.

Mogą kupować, nabywać, i odbierać dobra leżące w Francyi, i niemi rozrządzać tak jak każdy obywatel Francuzki, wſzelkiemi ſpoſoby prawem upoważnionemi.

Cudzoziemcy znayduiący ſię w Francyi podlegaią tym ſamym prawom kryminalnym i policyinym, co i obywatele Francuzcy, oſtrzegaiąc umowy zawarte z obcemi mocarſtwami; ich oſoby, dobra, przemyſł, i ich obrządek pod równą praw protekcyą zoſtaią.

TITRE VII.

De la Réviſion des Décrets conſtitutionnels.

ARTICLE PREMIER.

L'Aſſemblée Nationale Conſtituante déclare que la Nation a le droit impreſcriptible de changer ſa Conſtitution; & néanmoins conſidérant qu'il eſt plus conforme à l'intérêt national d'uſer ſeulement par les moyens pris dans la Conſtitution même. du

TITUŁ VII.

O rewizyi Dekretów Konſtytucyinych.

ARTYKUŁ PIERWSZY.

Zgromadzenie narodowe konſtytucyine oświadcza, iż narod ma prawo nie zaprzeczne nigdy odmienienia ſwey Konſtytucyi, zważaiąc jednak, iż bardziey ſię zgadza z intereſſem narodowym, aby tylko podług środków oznaczonych w ſameyże Konſty-

I

droit d'en réformer les articles dont l'expérience auroit fait sentir les inconvéniens, décréte qu'il y sera procédé par une Assemblée de Révision, en la forme suivante.

II.

Lorsque trois législatures consécutives auront émis un vœu uniforme pour le changement de quelqu'article constitutionnel, il y aura lieu à la révision demandée.

III.

La prochaine législature & la suivante ne pourront proposer la réforme d'aucun article constitutionnel.

IV.

Des trois législatures qui pourront par la suite proposer quelques changemens, les deux premières ne s'occuperont de cet objet que dans les deux derniers mois de leur dernière session, & la troisième à la fin de sa première session annuelle, ou au commencement de la seconde,

Leurs délibérations sur cette matière seront soumises aux mêmes formes que les actes législatifs; mais les décrets par lesquels elles auront émis leur vœu ne seront pas sujets à la sanction du Roi.

V.

La quatrième législature, augmentée de deux cent quarante neuf membres élus en chaque département, par doublement du nombre ordinaire qu'il fournit pour sa population, formera l'Assemblée de Révision.

Ces deux cent quarante-neuf membres seront élus après que la nomination des représentans au Corps législatif aura été terminée, & il en sera fait un procès-verbal séparé.

tucyi, użyto prawa odmienienia artykułów, których doświadczenie okazało nieprzyzwoitość, dekretuje, iż takowe poprawy zgromadzenie Rewizyine następuiącą formą czynić będzie.

II.

Gdy trzy Prawodawstwa po sobie następuiące oświadczą żądanie jednakowe ku odmianie jakiego artykułu Konstytucyinego, żądana rewizya mieysce mieć będzie mogła.

III.

Przyszłe prawodawstwo, i po nim następuiące, nie będą mogły proponować odmiany żadnego artykułu konstytucyinego.

IV.

Z trzech prawodawstw mogących na potym jakie proponować odmiany, dwa pierwsze nie będą się mogły zatrudniać tym widokiem tylko w przeciągu dwoch ostatnich miesięcy swego prawodadawstwa ostatniego, a trzecie na końcu swego pierwszego prawodawstwa rocznego lub na początku drugiego.

Ich obrady względem tey materyi podlegać będą tym samym formalnościom, co i uchwały prawodawcze; lecz Dekreta, któremi swoje oświadczą żądania, sankcyi królewskiey podległe nie będą.

V.

Czwarte prawodawstwo powiększone 249. członkami obranemi w każdym wydziale, podwoyną liczbą jaką każdy zwykł posyłać w pomiar swey ludności, zgromadzenie Rewizyine składać będzie.

Te 249. członków obrane będą po skończonym wyborze Reprezentantów wyznaczonych do ciała prawodawczego, i osobny akt ich elekcyi zapisany będzie.

L'Aſſemblée de Réviſion ne ſera compoſée que d'une chambre.

VI.

Les membres de la troiſième législature qui aura demandé le changement, ne pourront être élus à l'Aſſemblée de Réviſion.

VIII.

Les membres de l'Aſſemblée de Réviſion, après avoir prononcé tous enſemble le ſerment de *vivre libres ou mourir*, prêteront individuellement celui de *ſe borner à ſtatuer ſur les objets qui leur auront été ſoumis par le vœu uniforme des trois législatures précédentes; de maintenir au ſurplus de tout leur pouvoir la Conſtitution du Royaume, décrétée par l'Aſſemblée Nationale Conctituante aux années* 1789, 1790. & 1791; *& d'être en tout fidèles à la Nation, à la Loi & au Roi.*

VII.

L'Aſſemblée de Réviſion ſera tenue de s'occuper enſuite, & ſans délai, des objets qui auront été ſoumis à ſon examen: auſſitôt que ſon travail ſera terminé, les deux cent quarante neuf membres nommés en augmentation ſe retireront ſans pouvoir prendre part, en aucun cas, aux actes législatifs.

Les Colonies & Poſſeſſions Françaiſes dans l'Aſie, l'Afrique, & l'Amérique, quoi qu'elles faſſent partie de l'Empire Français, ne ſont pas compriſes dans la préſente Conſtitution.

Zgromadzenie Rewizyine z jedney ſię tylko izby ſkładać będzie.

VI.

Członki trzeciego zgromadzenia, które odmiany żądało, nie będą mogły bydź obranemi do zgromadzenia Rewizyinego.

VII.

Członki zgromadzenia Rewizyinego, wyrzekłſzy wſzyſtkie razem przyſięgę *żyć, albo umierać wolnemi*, wykonaią z oſobna każdy tę przyſięgę: *iż ſzczególnie tylko względem widoków podanych ſobie za żądaniem jednakowym trzech prawodawſtw poprzedzaiących wyroki ſwe ſtanowić będą, iż z całych ſił ſwoich nową Konſtytucyą królewſtwa w latach 1789 1790. i 1791. przez Zgromadzenie Narodowe uchwaloną, utrzymywać, i we wſzyſtkim Narodowi, Prawu, i Królowi wiernemi będą.*

VIII.

Zgromadzenie Rewizyine obowiązane będzie zatrudniać ſię wciąż bez przerwy, widokami jego roztrząśnieniu podanemi, i ſkoro prace jego ſię ſkończą, te 249. członków wybrane nad liczbę zwyczayną, nie mogąc bydź w żadnym razie uczeſtnikami uchwał prawodawczych, rozeydą ſię natychmiaſt.

Oſady i Dzierżawy Francuzkie w Azyi, Afryce, i Ameryce, lubo ſkładaią część Państwa Francuzkiego, nie ſą jednak w ninieyſzey obięte konſtytucyi.

Aucun des Pouvoirs inſtitués par la Conſtitution, n'a le droit de la changer dans ſon enſemble ni dans ſes parties ; ſauf les réformes qui pourront y être faites par la voie de la réviſion, conformément aux diſpoſitions du titre VII. ci-deſſus.

L'Aſſemblée Nationale Conſtituante en remet le dépôt à la fidélité du Corps légis latif, du Roi & des Juges, à la vigilance des Pères de famille, aux Epouſes & aux Mères, à l'affection des jeunes Citoyens, au courage de tous les Français.

Les Décrets rendus par l'Aſſemblée Nationale Conſtituante, qui ne ſont pas compris dans l'Acte de Conſtitution, seront exécutés comme Lois ; & les Lois antérieures auxquelles elle n'a pas dérogé, seront également obſervées, tant que les uns ou les autres n'auront pas éré révoqués ou modifiés par le Pouvoir légiſlatif.

Signé, VERNIER *Préſident*; POUGEARD, COUPPE, MAILLY-CHATEAURENAUD, CHAILLON, AUBRY, Evêque du Département de la Meuſe, DARCHE, *Secrétaires*.

Du 3. Septembre 1791.

L'Aſſemblée Nationale ayant entendu la lecture de l'Acte conſtitutionnel ci deſſus, & après l'avoir approuvé, déclare que la Conſtitution eſt terminée, & qu'elle ne peut y rien changer.

Żadna władza przez konſtytucyą utworzona, nie ma prawa jey odmienić w jey ogule, ani jey częściach, wyiąwſzy odmiany, które w niey uczynić ſię będą mogły, przez zgromadzenie rewizyine, podług przepiſow Tytułu VII powyżey.

Zgromadzenie Narodowe Konſtytucyine porucza ſtraż tey Konſtytucyi wierności ciała prawodawczego, Króla, i Sądziow, baczności Oyców, Małżonek, i Matek; przywiązaniu młodych obywateli, i Męztwu wſzyſtkich Francuzów.

Dekreta wydane przez Zgromadzenie Narodewe Konſtytucyine nie zawieraiące ſię w uſtawie Konſtytucyi, wykonane będą, jako prawa, a uchwały poprzedzaiące, które by ſię teyże Konſtytucyi nie ſprzeciwiały, równie zachowywane będą, do póki pierwſze i drugie odwołane, lub zmodyfikowane przez władzę prawodawcza nie zoſtaną.

Podpiſy. VERNIER *Preſident*; POUGEARD, COUPPE, MAILLY CHATEATRENAUD, CHAILLON, AUBRY Biſkup wydziału Mozaykiego, DRACHE Sekretarz.

Dnia 3. Września 1791.

Zgromadzenie Narodowe wyſłuchawſzy czytania Uſtawy Konſtytucyiney powyżey, i oną potwierdziwſzy, oświadcza, iż taż Konſtytucya już dokończona, i że nic w niey odmienić nie może.

Il sera nommé à l'instant une députation de soixante Membres pour offrir, dans le jour, l'Acte constitutionnel au Roi.

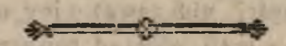
Signé VERNIER, *Président*; POUGEARD, COUPPE, MAILLY CHATEAURENAUD, CHAILLON, AUBRY, Evêque du Département de la Meuse, DARCHE, *Sécretaires.*

Wyznaczona natychmiast zostanie Deputacya złożona z 60. członków, która jeszcze dnia dzisiayszego Królowi Ustawę Konstytucyi poda.

Podpisy VERNIER *Prezydent*; POUGEARD, COUPPE, MAILLY CHATEAURENAUD, CHAILLON, AUBRY, Biskup wydziału Mozayskiego, DARCHE Sekretarz.

LETTRE DU ROI,

Portée à l'Assemblée Nationale par le Ministre de la Justice, le 13. Septembre 1791.

MESSIEURS, j'ai examiné attentivement l'acte constitutionne que vous avez présenté à mon acceptation: je l'accepte, & je le ferai exécuter. Cette déclaration eût pu suffire dans un autre temps; aujourd'hui je dois aux intérêts de la Nation, je me dois à moi-même de faire connoître mes motifs.

Dès le commencement de mon règne, j'ai désiré la réforme des abus, & dans tous les actes du gouvernement, j'ai aimé à prendre pour régle l'opinion publique.

Diverses causes, au nombre desquelles on doit placer la situation des finances à mon avénement au trône, & les frais immenses

LIST KROLA

Przyniesiony Zgromadzeniu Narodowemu przez Ministra sprawiedliwości dnia 13. Września 1791.

MOŚCI PANOWIE! Roztrząsałem uważnie Akt Konstytucyi, podany mi do przyięcia; przyimuię go, i wykonać go każę. W innych czasach to oświadczenie byłoby dostateczne; teraz zaś znayduię potrzebą tak dla interessu narodowego, jako i mego własnego przyłączyć powody mojego przyięcia.

Od początku panowania mojego, żądałem zniesienia bezprawiow, i w każdey uchwale rządowey brałem chętnie za prawidło opinią publiczną.

Różne przyczyny, między które mieścić potrzeba stan nayniepomyślnieyszy skarbu przy wstąpieniu moim na tron, i wydatki

d'une guerre honorable, ſoutenue long-temps ſans accroiſſement d'impôts, avoient établi une diſproportion conſidérable entre les revenus & les dépenſes de l'Etat. Frappé de la grandeur du mal, je n'ai pas cherché ſeulement les moyens d'y porter remède; j'ai ſenti la néceſſité d'en prévenir le retour; j'ai conçu le projet d'aſſurer le bonheur du peuple ſur des baſes conſtantes, & d'aſſujettir à des régles invariables l'autorité même dont j'étois dépoſitaire: j'ai appelé autour de moi la Nation pour l'exécuter.

Dans le cours des évènemens de la révolution, mes intentions n'ont jamais varié. Lorſqu'aprés avoir réformé les anciennes inſtitutions, vous avez commencé à mettre à leur place les premiers eſſais de votre ouvrage, je n'ai point attendu pour y donner mon aſſentiment, que la Conſtitution entière me fût connue. J'ai favoriſé l'établiſſement de ſes parties avant même d'avoir pu en juger l'enſemble; & ſi les déſordres qui ont accompagné preſque toutes les époques de la révolution, venoient trop ſouvent affliger mon cœur, j'eſpérois que la loi reprendroit de la force entre les mains des nouvelles autorités; & qu'en approchant du terme de vos travaux, chaque jour lui rendroit ce reſpect ſans lequel le peuple ne peut avoir ni liberté ni bonheur. J'ai perſiſté longtemps dans cette eſpérance, & ma réſolution n'a changé qu'au moment où elle m'a abandonné.

Que chacun ſe rappelle l'époque où je me ſuis éloigné de Paris: la Conſtitution étoit prête à s'achever, & cependant l'au-

niezmierne chlubney woyny prowadzoney długo bez pomnożenia podatkow, ſprawiły nie równość między przychodami i wydatkami kraju. Uczułem, iż nie doſyć jeſt znaleść śrzodki przeciwko temu złemu, ale że trzeba także zapobiedz powrotowi onego. Widziałem, iż dobro ludu, ſtałych praw wyciąga; i że władza mi powierzona, mieć powinna niezmienne prawidła: zwołałem zatym Reprezentantów narodu, ażeby to do ſkutku przywiedli.

W biegu Rewolucyi, chęci moje nigdy ſię nie odmieniły. Gdy zaś po ſproſtowaniu dawnych uſtaw, pierwſze doświadczenia waſzey pracy ich zaſtępowały mieyſca, nie czekałem dokończenia całey Konſtytucyi, aby im dać moje zezwolenie. Sprzyjałem uſtanowieniu jey części, nim nawet o jey ogule ſądzić mogłem, a jeźli nierząd towarzyſzący niemal wſzyſtkim Epokom Rewolucyi, nadto częſto moje zaſmucał ſerce, ſpodziewałem ſię, że prawo w ręku władz nowych pożądańſzey nabierze dzielności, i że zbliżaiąc do mety prac waſzych, dzień każdy to powroci mu poważanie, bez którego lud ani wolności, ani ſzczęśliwości używać nie może. Tą nadzieią długo ſię cieſzyłem i dopiero moje odmieniłem przedſięwzięcie, gdym wſzelką ſtracił nadzieię.

Niechay każdy ſobie przypomni Epokę w którey ſię z Paryża oddaliłem; Konſtytucya miała wkrótce bydź dokończona, a

torité des Loix sembloit s'affoiblir chaque jour. L'opinion, loin de se fixer, se subdivisoit en une multitude de partis: les avis les plus exagérés sembloient seuls obtenir de la faveur: la licence des écrits étoit au comble: aucun pouvoir n'étoit respecté.

przecież praw powaga zdawała się co raz bardziey słabieć. Opinia zamiast upowszechnienia się, na wielorakie się dzieliła partye, i zdania naybardziey przesadzane z naywiększym upodobaniem przyimowane były, rozwiozłość druku do naywyższego poszła stopnia: i władza żadna poważaną nie była.

Je ne pouvois plus reconnoître le caractère de la volonté générale, dans les loix que je voyois par tout sans force & sans exécution. Alors, je dois le dire, si vous m'eussiez présenté la Constitution, je n'aurois pas cru que l'intérêt du peuple, règle constante & unique de ma conduite, me permît de l'accepter. Je n'avois qu'un sentiment; je ne formai qu'un seul projet: je voulus m'isoler de tous les partis, & savoir quel étoit véritablement le vœu de la Nation.

Nie mogłem na ten czas już poznać charakteru woli ogolney w prawach, które widziałem wszędzie bez siły i exekucyi; wyznać tu muszę, że, gdybyście mi na ten czas podali Konstytucyą, nie byłbym sądził, że interess ludu, który jest jedynym i nieodmiennym postępowania mego prawidłem, mi oną przyiąć pozwala: miałem tylko jedno czucie, i jeden tylko mnie zaymował zamiar, to jest: od wszystkich się chciałem uchylić partyi, i nauczyć się jakie istotnie było narodu życzenie.

Les motifs qui me dirigèrent, ne subsistent plus aujourd'hui. Depuis lors les inconvéniens & les maux dont je me plaignois vous ont frappés comme moi. Vous avez manifesté la volonté de rétablir l'ordre; vous avez porté vos regards sur l'indiscipline de l'armée; vous avez connu la nécessité de réprimer les abus de la presse. La révision de votre travail a mis au nombre des Loix réglementaires, plusieurs articles qui m'avoient été présentés comme constitutionnels. Vous avez établi des formes légales pour la révision de ceux que vous avez placés dans la Constitution. Enfin, le vœu du peuple n'est plus douteux pour moi; je l'ai vu se manifester à la fois, & par

Już nie ma tych powodów, które mną niegdyś kierowały; zaraz na ten czas, też same nieprzyzwoitości i nieszczęścia, na które utyskiwałem, równie was, jako i mnie przenikały: Oświadczyliście wolą waszą powrocenia porządku, rzuciliście oko na bezbarność woyska, i poznaliście potrzebę poskromienia źle użytey wolności druku, Przy rewizyi prac waszych, umieściliście w liczbie praw porządkowych wiele artykułów, które mi jako Konstytucyine, podane były. Ustanowiliście sposob prawny, końcem roztrząśnienia tych, któreście w Konstytucyi umieścili. Nakoniec życzenie ludu już nie jest dla mnie wątpliwem, oświadczył je przychyleniem się do dzieła

son adhésion à votre ouvrage, & par son attachement au maintien du gouvernement monarchique.

J'accepte donc la Constitution; je prends l'engagement de la maintenir au dedans, de la défendre contre les attaques du dehors, & de la faire exécuter par tous les moyens qu'elle met en mon pouvoir.

Je déclare qu'instruit de l'adhésion que la grande majorité du peuple donne à la Constitution, je renonce au concours que j'avois réclamé dans ce travail, & que n'étant responsable qu'à la Nation, nul autre, lors que j'y renonce, n'auroit le droit de s'en plaindre.

Je manquerois cependant à la vérité, si je disois que j'ai aperçu dans les moyens d'exécution & d'administration, toute l'énergie qui seroit nécessaire pour imprimer le mouvement & pour conserver l'unité dans toutes les parties d'un si vaste Empire. Mais puisque les opinions sont aujourd'hui divisées sur ces objets, je consens que l'expérience seule en demeure juge. Lorsque j'aurai fait agir avec loyauté tous les moyens qui m'ont été remis, aucun reproche ne pourra m'être adressé; & la Nation dont l'intérêt seul doit servir de règle, s'expliquera par les moyens que la Constitution lui a réservés.

Mais, Messieurs, pour l'affermissement de la liberté, pour la stabilité de la Constitution, pour le bonheur individuel de tous les François, il est des intérêts sur lesquels un devoir impérieux nous prescrit de réunir tous nos efforts. Ces intérêts sont

waszego i przywiązaniem swoim do rządu monarchicznego.

Przyimuię więc Konstytucyą, i obowięzuię się utrzymywać ią w królestwie, bronić ią przeciwko napaściom zewnętrznym, i kazać ią wykonywać wszelkiemi sposobami, które mojey oddała władzy.

Oświadczam, iż przekonany o przychyleniu się do Konstytucyi większey części narodu, odstępuię od spolnictwa, którego w tey pracy żądałem: a gdy ja narodowi tylko odpowiadać winien jestem; przeto nikt inny nie ma prawa użalać się na to, czego ja odstąpiłem.

Uchybiłbym prawdy, gdybym powiedział, iż w sposobach wykonania i administracyi potrzebną znalazłem dzielność do dania ruchu i utrzymania jedności w wszystkich częściach tak obszernego królewstwa; ale ponieważ względem tych celów podzielone są teraz opinie, pozwalam, żeby samo doświadczenie sędzią tego było. Gdy wiernie wszystkich użyię śrzodków mnie pozwolonych, nikt mi zarzutów nie będzie mogł czynić, gdyż sam narod, którego interes jedynym ma bydź prawidłem, przed się weźmie śrzodki Konstytucyą sobie ostrzeżone.

Lecz dla ugruntowania wolności, dla stałości Konstytucyi, i dla zapewnienia szczęścia osobistego każdego Francuza, są Mości Panowie, tak względy, dla których konieczna powinność, każe nam wspólnie usiłowania: te względy są to uszanowanie ku prawom, powro-

ſont le reſpect des loix, le rétabliſſement de l'ordre & la réunion de tous les citoyens. Aujourd'hui que la Conſtitution eſt définitivement arrêtée, des François vivant ſous les mêmes loix, ne doivent connoître d'ennemis que ceux qui les enfreignent. La diſcorde & l'anarchie; voilà nos ennemis communs: je les combattrai de tout mon pouvoir. Il importe que vous & vos ſucceſſeurs me ſecondiez avec énergie; que ſans vouloir dominer la pensée, la loi protège également tous ceux qui lui ſoumettent leurs actions; que ceux que la crainte des persécutions & des troubles auroit éloignés de leur patrie, ſoient certains de trouver en y rentrant, la ſûreté & la tranquillité Et pour éteindre les haines, pour adoucir les maux qu'une grande révolution entraîne toujours à ſa ſuite: pour que la loi puiſſe d'aujourd'hui commencer à recevoir une pleine exécution, censentons à l'oubli du paſſé: que les accuſations & les pourſuites qui n'ont pour principe que les évènemens de la révolution, ſoient éteintes dans une réconciliation générale.

Je ne parle pas de ceux qui n'ont été déterminés que par leur attachement pour moi: pourriez vous y voir des coupables? Quant à ceux qui par des excès où je pourrois apercevoir des injures perſonelles, ont attiré ſur eux la pourſuite des Loix, j'éprouve à leur égard que je ſuis le Roi de tous les François.

Signé LOUIS.

Paris, le 13. Sebtembre 1791.

P. S. J'ai penſé, Meſsieurs, que c'étoit dans le lieu même où la Conſtitution avoit

powrocenie porządku i ziednoczenie wſzyſtkich obywateli. Teraz gdy Konſtytucya oſtatecznie jeſt uchwalona, Francuzi pod jednemi żyiący prawami, innych nieprzyjacioł, nad tych, co je łamią, znać nie powinni. Niezgoda i bezrząd otoż naſi wſpolni nieprzyjaciele, przeciw którym, całą ſiłą moią walczyć będą; lecz potrzeba, abyście wy, i waſi naſtępcy dzielnie mi dopomagali; niech prawo bez ściśnienia myśli zaſtania równie tych, co mu ſwe poddali czynności; niech będą pewni ci, których boiaźń prześladowania, lub zawieruchow z oyczyzny oddaliła, iż znaydą do niey powracaiąc, ſpokoyność i bezpieczeńſtwo. Końcem zaś przytłomienia nienawiści, i oſłodzenia tych klęſk, które wſzelka rewolucya za ſobą zawſze ciągnąć zwykła, ſtaraymy ſię puścić w niepamięć przeſzłe rzeczy, ażeby prawo od dnia dziſieyſzego zupełną odbierało exekucyą; niech oſkarżenia i ścigania ſądowne wypływaiące z wypadków Rewolucyi, przez powſzechne pogodzenie ſię, przytłomione zoſtaną.

Nie mówię o tych, których ſzczegolnie przywiązanie do mnie wciągnęło: czy moglibyście w nich widzieć wyſtępnych? Co do tych, których wyſtępność popełniaiąca krzywdy oſobiſte, ściągnęła na ſiebie praw ſurowość, czuię i względem nich, że wſzyſtkich Francuzow wſpolnym jeſtem królem.

Podpisano LUDWIK.

W Paryżu dnia 13. Września 1791.

P. S. Sądziłem za rzecz przyzwoitą Mości Panowie, żebym w tym mieyſcu,

été formée, que je devois en prononcer l'acceptation folennelle: je me rendrai en conféquence demain, à midi, à l'Affemblée Nationale.

EXTRAIT DE LA LETTRE.

Ecrite à Mr Defcorches, Envoyé de France auprès de la Republique de Pologne, par le Ministre des affaires étrangères.

Je m'empreffe de vous informer, Monfieur que le Roi vient d'accepter l'acte Conftitutionel qui lui a été préfenté par L'A. N. La lettre cy jointe a pour objet la notification de cet événement....

Les détails dans les quels le Roi entre dans la lettre qu'il a adreffée à L' A. N. Monfieur, expliquent fuffifamment les différens motifs, qui ont déterminé fon acceptation. S. M. comme elle l'a dit elle même, eft convaincue, que le nouvel ordre de chofes qui vient de s'établir eft conforme au voeu de la majeure partie de la Nation; & ce voeu, elle n'a pas héfité à le prendre pour regle de fa conduite. Elle ne veut regner que par le bonheur de la France, fon bonheur perfonel en eft inféparable, & elle fe complait dans la douce idée d'y avoir contribué en faisant le facrifice d'une portion de fon autorité, & en n'exerçant déformais d'autre empire que celui de la loi...

Le Roi n'a jamais fait confifter fon bonheur dans l'exercice d'une autorité plus ou moins étendue. S. M. fera au comble de fes voeux fi les reftrictions mifes à cel

gdzie Konftytucya utworzoną zoftała, oney uroczyfte oświadczył przyięcie: przeto w tym celu przyidę jutro o dwunaftey do Zgromadzenia Narodowego.

WYCIĄG LISTU

Pifanego do JP. Defcorches Pofła Francuzkiego przy Rzeczypospolitey Polfkiey, przez JP. Montmorin Miniftra intereffow Zagranicznych.

Skwapliwie donofzę WPanu, że Król przyiął uftawę Konftytucyiną podaną fobie od Zgromadzenia Narodowego. Lift tu przyłączony ma za cel uwiadomienie o tey okoliczności.

Wyfzczegolnienia, które Król w fwym Liście do Zgromadzenia Narodowego pifanym czyni, doftatecznie wyrażaią powody, które go do przyięcia tey uftawy nakłoniły.

Król Jmć, jako fam powiedział, jeft przekonanym, że nowy porządek rzeczy świeżo uftanowiony, zgadza fię z życzeniem naywiękfzey części narodu, które życzenie J. K Mość bez wfzelkiego zaftanowienia fię bierze za prawidło poftępowania fwego; niechce królować tylko zrządzaiąc fzczęście Francyi, od którego jego ofobifta fzczęśliwość jeft nieoddzielna: jakoż tym lubym fię już ciefzy wyobrażeniem, iż fię do niego iftotnie przyłożył, czyniąc ofiarę z części dawney fwey powagi, i niechcąc inaczey panować tylko przez wykonanie prawa. Król Jmć nie pokładał nigdy fzczęścia fwego na fprawowaniu powagi mniey lub więcey rozległey; przeto życzenia jego nifzczone będą, jeźli warunki położone w fprawowaney

le qu'Elle a exercée jusqu'à présent, remplissent le but que L'A. N. s'est proposé. D'ailleurs les moyens de réparer les defauts, que l'expérience sera apercevoir dans la constitution ont été prévus, & il y a lieu d'espérer qu'ils pourront être employés sans que le Royaume soit exposé à de nouvelles secousses.

Il est, Monsieur un point de la Constitution, qui doit fixer particulierement l'attention de toutes les puissances de l'Europe, c'est la renonciation de la nation Française à toute espèce de conquêtes. Les conséquences qui résultent de cette disposition sont si évidentes que je m'abstiens d'en faire le commentaire, elles, seront senties par tous les amis de la tranquilité générale qui désormis sera le principal objet de notre systême politique.

Signé Montmorin, *Ministre des affaires étrangéres.*

dotąd przez siebie, dopełnią zamiarów, któr sobie Zgromadzenie Narod w tym założyło.

W reszcie środki poprawienia wad, które doświadczenie okaże w Konstytucyi, są ostrzeżone; ztąd spodziewać się należy, iż będą mogły bydź tak użyte, że Królewstwo na nowe wstrząśnienia wystawionym nie będzie.

Jest punkt jeden w Konstytucyi, który zapewne szczególniey uwagę wszystkich mocarstw Europeyskich zastanowi; jest to zrzeczenie się narodu Francuzkiego, wszelkich zdobyciow. Konsekwencye z tey uchwały wynikające, tak są oczewiste, iż ich wyszczególnić nie potrzeba; przenikną je bez wątpienia wszyscy przyjaciele spokoyności powszechney, która na potym głownieyszym będzie celem naszego systematu politycznego.

Podpisany Montmorin, *Minister interessow Zagranicznych.*

COPIE DE LA DECLARATION

Du Roi des François, au Roi de Pologne

Très haut, très Excellent, & très Puissant Prince notre très cher & très aimé bon Frère,

L'Assemblée Nationale vient de me présenter l'acte constitutionnel qu'elle a décrété, & je me suis déterminé à l'accepter, parceque je dois le regarder comme le resultat du voeu de la grande majorité de la Nation. Je m'empresse de faire part de cet événement à votre Majesté, connoissant

DEKLARACYA

Króla Francuzow przestana Królowi Polskiemu.

P. T.

Zgromadzenie Narodowe podało mi świeżo ustawę konstytucyiną przez siebie uchwaloną, i jam się determinował ią przyiąć, ponieważ uważać onę powinienem, jako skutek życzeń znaczney większości Narodu. Spieszę się więc donieść o tym wypadku W. K. Mości, będąc przekonanym, iż Ją

l'intérêt qu'elle prend, autant à la Monarchie françoise, qu' à tout ce qui me concerne personnellement. Je prie votre Majesté d'être bien persuadée que le changement opéré dans la constitution françoise, ne diminue en rien mon désir de rendre de plus en plus inaltérable la bonne harmonie & la parfaite intelligence qui existent entre nous & votre Majesté, ainsi qu'entre nos Nations respectives. Sur ce, je prie Dieu qu'il vous ait, trés haut, trés Excellent, & trés Puissant Prince, notre trés cher & trés aimé bon Frére, en sa sainte & digne garde.

Signé LOUIS.
& plus bas MONTMORIN.

Paris ce 20. Septembre 1791.

rownie obchodzi szczęśliwość monarchii Francuzkiey, jako to wszystko, co mnie się tycze osobiście. Proszę W. K. Mości mieć to przeświadczenie, że odmiana w Konstytucyi Francuzkiey udziałana, nie osłabi bynaymniey chęci, którą mam, ażeby dobra harmonia i doskonałe porozumienie się trwaiące między nami i W. K Mością, jako i między naszemi Narodami, nigdy zwątłonemi nie zostały. Z powodu tego proszę Boga, aby Waszą Królewską Mość, w swey świętey i godney miał pieczy.

LUDWIK.
Niżey. MONTMORIN.

Z Paryża dnia 20. Września 1791.

E R R A T A.

Pages.	*Lignes.*		*Lisez.*
3.	11.	solemnele	solemnelle.
4.	4.	l'utillité	l'utilité.
17.	15.	fera	sera.
21.	29	assamblées	assemblées.
23.	19.	d'étré	d'être.
24.	13.	fera	sera.
30.	20.	prête	prêté.
36	10.	do	de.
47.	1.	Mècarhaux	Maréchaux
56.	11.	Geoiler	Geolier.
57	17.	la vie	la voie.
62.	16.	XI.	IX.

B Ł Ę D Y D R U K U.

Pag:	*Wiersz.*		*Czytay.*
8.	12.	za	jako.
29.	17.	*Konstytuayiny*	*Konstytucyiny.*
36.	13.	zebane	zebrane.
31.	24.	nie może wyjachać,	*dołoż* za granicę.
40.	29	dać	wydać.
50.	12.	zawiadywać	zawiadywania.
51.	30.	*Dekreć*	*Dekret.*
54.	15	przyoczenia	przytoczenia.
58.	17.	okowiązany	obowiązany.
59.	14.	wyda	wydał
60.	21.	władzy swoiey	*doday* bez naruszenia Praw stron wchodzących.
61.	8.	przeznaczonego	przeznaczonych
63	18.	zaspoienia	zaspokoienia
64.	18.	ustanowią	ustanowić.
[illegible]	32.	wzgleey	względy.
[illegible]	33.	wspolne	*doday* czynić.

